

Xujun xi tjit'a ni xi y'ejña chji Jesucristo nga kama

B'i ts'in b'aha ra xujun

¹ Jesucristo y'ejña chji ni xi tjit'a xujun xu'bi. Ntjaná kits'ínkjas'ehen tu xi kui kuéjña chjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí. Kits'ín nibá ntítsjehe tu xi kuakúchjihí ra nií Jua, kui xi nda musuhu. ² Ei títsuya Jua ni xi kama chjihí, kui niu xi éhen Ntjaná ko ni xi kitsúya Jesucristo.

³ ¡Á b'a nda tjihin ts'e xi ts'ínyaha én xu'bi xi kits'ín nibá Ntjaná, ko á b'a nda tjihin ts'e xi basínñjuhu ra ko ts'ínsihin ra ni xi tjit'aha ei, at'aha ja tífi tiña nistjiun!

B'i ts'in kits'ínkjihí Jua kjuasuniña xuta ninku

⁴ An Jua títs'ínkjínuu xujun, ninku yatu xi tintsuḅoo ante Asia. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Ntjaná xi tijná, y'ejña ko kj'uaí. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu espíritu xi yatu incha maha xi tjin nginkun má b'ejña Ntjaná nga batéxuma. ⁵ Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Jesucristo xi títsuya ni xi ts'e Ntjaná. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien ko batéxumaha já rej xi tjin asuntee. Kui xi tjohó ñá ko tsaténdzjo jnihí nga kits'ínkjejnu ngatitsunná. ⁶ Kits'ín maná xuta xi ts'e tu xi kuatexumahaná ko n'etsjoohó Ntjaha ko Na'mihí xi nkúhu já na'mi xi ts'e. ¡Kas'ehé kjuachánka ko katatéxuma santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

⁷ ꞑChasoo, kui xi nibájin nintiu! Ngayjee xuta skuehe, santaha ko já xi kik'iénjinkihí kicha. Kjintá nkjún ngayjee xuta naxinantá xi tjín asuntee nk'ie nga skuehe. Johon, b'a katuma.

⁸ “An xi xi tjuhun ko xi fekuhu”, títsu Ntíaná xi tjíhin nga'yún, xi tjña, y'ejña ko kj'uai.

B'i ts'in tsakúchji yjoho Jesu

⁹ An nda nts'o Jua ta tíf'ajian kjua'un xi tíincha bitjajúún. Jun ko an Ntíaná tíbatéxumaná. Jun ko an tín'e chúkjuá kjuanima nga nkuhú makaá Jesu. Tsátejñanijé xjo xi 'mi Patmo at'aha y'enijmía éhen Ntíaná ko kits'inkíé yjona nga Jesu tjennkia.

¹⁰ Nku tuminku j'aijinna Espirituhu Ntíaná ko astán kint'e nga nibaha nku nta xi tu xí 'yuhún jane, xi nkú joyaha nku tjio. ¹¹ B'a kitsúna:

—T'et'a xujuin ni xi chai ko n'ekjhi ninku yatu xi tjín ante Asia, ninku xi tjña nanki Efeso, xi tjña nanki Esmirna, xi tjña nanki Pergamo, xi tjña nanki Tiatira, xi tjña nanki Sardi, xi tjña nanki Filadelfia, ko xi tjña nanki Laodicea.

¹² As'ai kits'ink'ótjiya tu xi skuehena yá xi tínchakona. Nk'ie nga kits'ink'ótjiya, kkie yatu ni toonsine xi s'entusún nd'í xi ts'in ndzjen. ¹³ Ajihin nd'í xi ts'in ndzjeen kkie xi b'a tjín Ntíhi Ndax'jun tjín. Nku najyun ndju yja xi bichú santaha tsuku ko nku ni toonsine tjíkjá 'mehe. ¹⁴ Taba ntsjaha xi nkú joyaha ntsjaha chutsanka ko xi nkú joyaha nch'án. B'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í.

¹⁵ Tíbat'ai tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronçe xi kin'e'na nga kin'echuhun. Tu xí 'yún ntaha, xi nkú joyaha xi nkú ts'in faneya ntáje nga 'yún xu.

¹⁶ Ntsja kixi jtít'aha yatu niñu ko ts'a tsitjuhu nku

k̄içh̄a ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba. B'a t̄jín ank̄jín xi nkú joyaha ts'íu nga 'yún bat'ai.

¹⁷ Nk'ie nga k̄ikie, jáik̄ijne kinte tsuk̄u k̄o b'a kama xi tsaya kama. Tunga jánehéna ntsja kixi k̄o b'i kitsúna:

—Najmi t̄u binkjuin. An xi t̄juhun k̄o xi fekuhu ¹⁸ k̄o xi t̄jñ̄a t̄ík'un. Tsaya tunga nd'ai t̄jñ̄a t̄ík'an t̄u nk̄jéhé ni. An t̄jñ̄ana yubih̄i ngabayoo k̄o anteh̄e xuta k'ien. ¹⁹ T'et'ai ni xi kuayai, ni xi tíma nd'ai k̄o ni xi kama askahan. ²⁰ B'i tsuh̄u ra ni xi t̄jñ̄a 'ma xi kuayai, niñu xi yatu xi kuayai ntsa kixīa k̄o ni toonsine yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen. Niñu xi yatū, kui xi nt̄itsje xi baseh̄e n̄inku xi yatū. K̄o ni xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjen xi yatū, kui xi n̄inku xi yatū.

2

B'i tsu én xi kits'ínk̄ijhi Jesucristo n̄inku xi t̄jñ̄a nanki Efeso

¹ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúh̄i nt̄itsjehe xuta n̄inku Efeso: “B'i t̄itsu xi t̄jít'aha niñu xi yatū ntsja kixi, xi tsú'bajin kamasehen ni toonsine xi yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen: ² Be ni xi t̄ín'ei, xi nkú ts'ín t̄íb'enki k̄juan̄ima xá xi t̄ín'ei k̄o xi nkú ts'ín t̄ín'e ch̄uk̄juai. Be nk'ie nga najmi sasíhin ni xi incha ts'ín já ch'onk'uun. Kichjut'ayák'uin já xi já postru t̄incha ts'ín ma maña yoho k̄o kiyai nga já tsank'á niu, nga najmi já postru. ³ T̄ín'etsentai k̄juan̄ima xi t̄íbit̄jajín k̄o t̄ín'e ch̄uk̄juai k̄juan̄ima xi t̄isakúhi ngat'ana. Najmi t̄ifehe tak'uin.

⁴ Tunga najmi t̄isasíh̄inna ngat'a ts'i nga najmi ta t̄jihin ri k̄juat̄jo xi kis'ejñahi nga t̄juhun. ⁵ Kui nga

n'ekj'áitsjehenni ni xi ja kin'e t'axín. T'inchj'ahā rī animahī kō n'e ngáhani xi nkú kin'ei nga tjuhun. At'ahā tsa najmi b'a n'eī, kjúáisehe kō kjexián ni xi síjñasun nd'í xi ts'ín ndzjen xi ts'i má nga tíjña. B'a ts'ian tsa najmi k'úínchj'ahā rī animahī.

⁶ 'Nda tjín nga najmi sasíhin já nicolajta. An ta najmi sasínna jóo.

⁷ 'Xi tjen tjabaxínju katasínñju ni xi títsuhū Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kjine tuhū yá xi ts'ínk'íéntu tík'uhūn xuta, xi síjña ndjiojmihī Ntíaná.”

B'i tsu én xi kits'ínkjihī Jesucristo nínku xi tíjña nanki Esmirna

⁸ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhī ntítsjehe xuta nínku Esmirna: “B'i títsu xi tjuun kō xi fekuu, xi k'ien kō xi tíjña tík'un ngáha: ⁹ Be nga tíyai kjuá'un kō nga x'ain, tunga nk'ie nga basehe, nchiná ní. Be nga tínchjatit'aihin xuta xi ntje judio tíncha ts'ín ma maña yjohō. Najmi xuta judio niu. Xuta xi yjanki níhī ndanindoo niu. ¹⁰ Najmi tu binkjuin kjuanima xi kuitjánki. At'ahā k'ua xuta xi ts'ajun ts'ínkjas'en nubayá ndanindoo tu xi chjút'ayák'uhunnuu. Te nistjin tíhin nga sakúnuu kjuá'un. Ndjá tisinjñai ndaha tsa tíhin nga kuayái, kō an tsjaha corona xi k'uaihī xuta xi k'úéntu tík'uun.

¹¹ 'Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhū Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi najmi ta skuehe ngabaya xi ma jóo.”

B'i tsu én xi kits'ínkjihī Jesucristo nínku xi tíjña nanki Pergamo

12 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Pergamo: "B'i títso xi tǐñaha kǐcha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba: 13 Be ni xi tǐn'ei kǒ nga má tǐñha ndanindoo nga tibatéxuma tinchin. Tu nkú kixihí tisinǐnai kǒ tu nkú tís'ejihín ri an, b'aha ra nǐstjin nga kin'ek'ien nda musuna Antipa xi y'énijmína. Kin'ek'ien ajinnuu má nga tǐñha ndanindoo.

14 'Tunga tǐhín ni xi najmi tísasínna xi tǐn'ei. At'aha tǐntujǐhin k'ua xi tǐncha ts'ín ni xi tsakúya nda profeta Balaam. Kui tsinchá'a nda rei Balac xi nkú ts'ín kama ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta xi ntje Israel tjeheñ ra, tu xi incha kǐnehe chje xi kik'aihi ra ntǐa xi ts'índaha ntsja xuta kǒ tu xi chuba incha kǐúantukoho xinkjín. 15 Kǒ ta tǐntujǐhin k'ua xi tǐncha tís'tín sa ni xi bakúya já nicolaita. 16 Kui b'a maha, t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi b'a n'ei, kǐúaise xatíhi kǒ kǐcha xi tǐbitjuhu tsu'ba kjankohona xuta xi b'a tǐncha ts'íun.

17 'ǐXi tǐen tǐabaxínñju katasínñju ni xi tǐsuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kǐne manaa xi tǐñha 'ma, kǒ ta tsjaha nku ndjio taba má nga tǐt'a nku j'áin tsetse xi najmi ch'a be. Tu nkuhú xi ts'ínkjáihín, kui xi skue."

B'i tsu én xi kits'ínkijihí Jesucristo nínku xi tǐñha nanki Tiatira

18 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Tiatira: "B'i títso Ntíhi Ntíaná, xi b'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í kǒ tsuku xi nkú joyaha kǐcha sine bronçe xi kin'e'na nga kin'echuhun: 19 Be ni xi tǐn'ei, nga tǐjohi kǒ s'ejihin an, nga tǐn'exát'aní kǒ xi nkú n'e tǐn'e chúkjuai. Be nga 'yún tǐn'exá sai nd'ai nk'ie nga tuts'ihín ni.

²⁰ 'Tunga kuihí ni xu'bi xi najmi tísasínna nga tín'ei. Tí'ba^{nt}eihi na Jezabel xi na profeta tít's'ín ma maña yjoho. Tíbakúyaha ko tít'ana^{ch}aha xuta xi ts'an, tu xi chuba incha kjuántukohó xinkjín ko incha k^jine chje xi kik'aihi ntia xi ts'ínndaha ntsja xuta. ²¹ Kitsjantéhe no nga ngjuaikj'áha ra animaha tunga tu nkú mjehé ra chuba kjuántukohó já. ²² Kui nga nku ch'in ts'in nibánehe no ko chánka kjuanima xi tsjaha já xi fantukoho, tsa najmi incha ngjuaikj'áha ra animaha nga incha k'uéntu ni xi tsakúyaha no. ²³ Ts'ink'ién ntíhi no. B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta ninku nga be xi nkú ts'ín tjíntuyá kjuankjintak'uhun xuta ko animaha ko nga tsjanuu nga nkúnkú chjíhi ni xi kin'o.

²⁴ 'Máha jun xi tintsu^{bo}o Tiatira xi najmi tín'o ni xi títakúya no ko najmi tsinchiyó ni xi tsu xuta nga tjíhin ndanindoo, ni xi tjíntu'má, b'a tíxinnuu nga najmi ta tsjahanuu kj'ai ch'á. ²⁵ Tunga chúhún ruu ni xi tjíñanuu santa nkúhu nga kjuái ngáhana.

²⁶ 'Xi ts'íin ngana ko tu nku ngjuaindjukohó xá xi mjena nga ts'íin, kui xi tsja xáha nga kuatéxumaha nanki xi tjín asuntee xi nkú ts'ín kitsjá xána Na'mina. ²⁷ Ndjá kuatéxumaha xuta. B'a kamaha xuta xi nkú maha nku ndjii nga kicha bich'onnehe. ²⁸ Xi ts'íin ngana, kui xi tsjaha niñu xi bat'ai nga ja tifi ma sen.

²⁹ 'Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títuhu Espiritu xuta ninku!"

3

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo ninku xi tjíña nanki Sardi

¹ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Sardi: “B'i títu xi tǎñaha espíritu yatu xi ts'e Ntíaná ko niñu xi yatuu: Be ni xi tǎn'ei. B'a incha tsu xuta nga tinchun tǎk'uin, tunga nk'ie nga basehe ja tsayai. ² Tinchin ndai ko tjen nga'yíhin yjohi kintehe ni nga kuayá kjin. At'aha tǎbe nga najmi kixi tǎmikoí xáhi nginkun Ntíaná.

³ Kui nga n'ekj'áítsjehen ri yjohi ko tsjénki ni xi kik'aihi ko kinu'yái, ko t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi kuinchinndai, kjúáisehe xi nkú joyaha nku nda ndyjé ko najmi chai mí chubaha nga kjúáisehe. ⁴ Tunga tjíntujíhin ri nanki Sardi k'ua xuta xi najmi incha kits'ín chuntí najyuhun. Kui xi k'úemakona nga ngjua najyun taba, at'aha kui xi incha tjeheñ ra nga k'úemakona.

⁵ Xi ts'ín ngana, kui xi n'engja najyun taba ko najmi ts'ín ndyjájna j'áíhin xujun má nga tjíntut'á j'áíhin xuta xi k'úentu tǎk'un. Tu sa ní ts'inkíe yjona nga be xuta xu'bo nginkun Na'mina ko nginkun ntítsjehe.

⁶ 'iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títu Es-
piritu xuta nínku!”

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tǎñaha nanki Filadelfia

⁷ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Filadelfia: “B'i títu xi tsje ko naxu ni xi tsu, xi tǎñaha yubihí nda rej David, xi kjex'á ko najmi ch'a maha b'échja, xi b'échja ko najmi ch'a maha kjex'á: ⁸ Be ni xi tǎn'ei. Chaj. Nginkuin tjentixana nku ankjua xi najmi ch'a maha b'échja. Be nga najmi 'yún tjíhin nga'yún, tunga tǎn'etjusunní éña ko tǎn'ekiei yjohi nga yaní. ⁹ Nd'ai ni xi ts'ihín xuta

sinagogahā ndanindoo, xuta tsank'á xi ntje judio tjeheñ ra ts'in ma maña yjoho, ts'in kjuayúhūñ ra nga incha ngjuaisinkúnch'int'ahi tu xi b'a ts'in incha skuēhe nga tjona ji.

¹⁰ 'Kich'atjói éñna nga kin'e chúkjuai. Kui nga an ts'ink'a t'axihin ra kjuanima xi kj'uai nistjin nga chjút'ayák'un ngayjee xuta xi tjin asuntee, kjuanima xi kj'uai nga ngúshūñ asuntee.

¹¹ Kjúái xatía. Ndjá tisinjñajin ni xi tijnahi, tu xi najmi ch'a kjé'aha ri corona xi ts'i.

¹² 'Xi ts'in ngana, kui xi ts'in ma yásjaihi ninkuhu Ntiana. Ndahachí najmi ta kuitjunkihi yo. Ko k'uet'áha j'áihin Ntiana ko j'áihin naxinantáha Ntiana, kui xi nanki Jerusalen tsetse xi Ntiana ts'in nibájehen ndjiojmi ján. Ko ta k'uet'áha j'áin tsetsena.

¹³ 'iXi tjeñ tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhu Espiritu xuta ninku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo ninku xi tijná nanki Laodicea

¹⁴ 'B'i ts'in t'et'ai nga n'entúihí ntítsjehe xuta ninku Laodicea: "B'i títsu xi 'mi Xi Naxu, xi ma n'e s'ejihín ni xi tsuya ko xi naxu ni xi tsu, xi kits'índako Ntiana ni xi tjin: ¹⁵ Be ni xi t'n'ei. Ji xi nkú joyaha ntánijua xi ndaha najmi nch'an ko ta ndaha najmi sje. iTsa tu nch'áhan mahani kai, ko tsa tu sje mahani kai! ¹⁶ Tunga suk'ienní. Najmi nch'áin ko ta ndaha najmi sjei. Kui nga ku-atetéhera. ¹⁷ At'aha: An xi nchiná. Nda ts'in tijná. Najmi chumi nihi xi ndyjat'ana, tibixín. Tunga najmi tímankjihín ri nga najmi tihin kjuatsjo, ko

nga najmi chumi ni chj́ihj ra ji, ko nga x'ain ko kai ko kisusti.

¹⁸ 'Kui nga b'a tíxihin ra nga ch'atseheni ni xi tj́inna. Ch'atsei toonsine xi 'yún nda, tu xi kama nchináhani. Ch'atsei najyun taba xi kamandyjai tu xi k'úé'mahani yjoninte kistihj xi títsjáhi kjuasuba. Ch'atsei ntánki xi ts'íinnkihj tunkuin tu xi chahani.

¹⁹ 'Ngayjee xi tjona, kui xi si nchjaka ko ts-janiyáha. Kui nga tjen nga'yúhun ri yohj ko t'inchj'aha ri animahj. ²⁰ Chasei. An síjña asti ankjuo nga títs'inkjane. Tsa tjín xi kuint'é ntana ko kjéx'á ankjuo, an kjuas'en má tj́ña ko an kjíneka nichine ko kui kjinekona.

²¹ 'Xi ts'ín ngana, kui xi tsjantéhe nga k'úéjñat'akona má nga batexuma xi nkú ts'ín an ja kits'in ngana ko tíjñat'aka Na'mina má nga batéxuma.

²² 'Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhj Espiritu xuta ninku!"

4

B'i ts'ín tsakuchj́ihj Jua xi nkú ts'ín kin'etsjoho Ntjaná ndjiojmi ján

¹ Askahan nga ja j'a ni xu'bj, as'ai tsase ko kkie nku ankjua xi tjentixa nk'a ján. Ko nta xi tjun kint'e, xi b'a ts'ín nu'yá xi nkú joyaha nga fane tjio, kui xi b'a kitsúna:

—Nibánji ei. Kuakuchj́ihj ni xi tj́ihin nga kama.

² Ta kuihi chubo j'aij́inna Espiritu ko kkie ndjiojmi ján xi kab'ejña nga tibatéxuma.

³ Sénnistjihin xi kab'ejña yo, kui xi b'a tjín xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un jaspe ko ndjio tsjo k'un kornalina. Ko sínkjántjaihi má kab'ejña nku yejña

xi tibat'ai xi nkú joyaha ndjiō tsjo k'un esmeralda.
 4 Kō andaihi má kab'ejña kieke sa kan ñju jáchá xi ta incha kab'entu, xi incha yja najyun taba kō corona toonsine tjintu'áha.

5 Má kab'ejña xi tibatéxumoo tsitju nd'ich'on kō nta xi xaáhan kinu'yá kō janeya ch'on. Kō ankjin xi tibatéxumoo títi yatu nd'í s'ekuyá. Kui xi tsuhu ra espíritu xi yatuhu Ntjaná. 6 Kō ankjin má kab'ejña xi tibatéxumoo ta kjiña nku ni xi b'a tjin xi nkúhu ntáchak'un xi 'na xi nkúhu chutsín.

Andaihi má kab'ejña xi tibatéxumoo tjintu ñju xi tjintu tík'un, xi kitsejnúhu ra tunkun ankjin kō astun. 7 Xi tjuun b'a tjin xi nkúhu xa. Xi ma joho b'a tjin xi nkúhu turu. Xi ma jahan b'a tjin ankjin xi nkúhu xuta. Kō xi ma ñjuhu b'a tjin xi nkúhu ja xi tífi tjen.

8 Nga nkúnkú xi ñju tjintu tík'uun jun maha tsjankaha. Kitsejnúhu ra tunkun kintehe kō asunnk'aha. Tu nku nga tjincha sehé nistjin nistjen nga b'a tjincha tsu:

Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje.

Ntjaná xi tjihin nga'yún.

Kui xi y'ejña, tjña kō kj'uai.

9 Xi ñju tjintu tík'uun tjincha ts'inkie yjoho nga chánka xi tibatéxumoo, kui xi tjña tík'un tu nkjéhe ni. Tjincha benkjún kō tjincha tsjáha máb'achjihí. Kō nk'ie nga b'a tjincha ts'ín xi ñjuu, 10 jáchá xi kan ñjuu tjincha basinkúnch'int'aha nga títs'intsjoho xi tibatéxumoo, xi tjña tík'un tu nkjéhe ni. Tjincha b'entu corona nginkun nga b'i tjincha tsu:

11 Ji Ntia xi Ntiani, ji xi tjeheh ri nga chankjúhin kō nga s'ehi kjuachánka kō nga'yún.

At'ahā ji kin'endai ngayjeē ni xi tjin̄.
Kama mjehi, kui nga tjihin̄ ko kamandaha.

5

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga Chutsanko tsak'á xujun xi najmi ch'a maha bak'á

¹ As'ai kieke nku xujun, kui xi ntsja kixi y'aha xi tibatexumoo. Kui xujun xi kin'entu nga jo ngabaha, ko tichjanekoho ra yatu sello. ² Kieke nku ntitsje xi 'yún tjihin nga'yún, kui xi 'yún tinchja nga b'i titsu:

—¿Yá xi tjehēn ra nga kjentiya sello xi tichjanekoho xujun ko kjéxinnka?

³ Tunga ndahá nku xi tjin̄ ndjiojmi ján ko ndaha nku xi tjin̄ asunteē ko ndaha nku xi tjin̄ kintehē t'anankiu najmi kamahā kikjéxinnka xujun, ko ta ndaha najmi kamahā tsa tu tsasehē ni xi tjit'a. ⁴ Tu xi kikjintaná nga najmi ch'a kamahā kikjéxinnka xujun ko ta ndaha tsa tsasehē ni xi tjit'a.

⁵ As'ai b'a kitsúna nku ndachá xi kan ñjuu:

—Najmi tu ch'í. Chasei. Xa xi y'ahā ra ntjehē Juda, xi ntjehē David y'ahā ra, kui xi kits'in̄ nganā ko kamahā kjentiya sello yatu xi tichjanekoho xujun ko kjéxinnka.

⁶ As'ai anjín xi tibatexumoo ko kamasehen̄ xi ñju xi tjin̄tu tik'uun ko kamasehen̄ jáchá xi kan ñjuu kieke nku Chutsankā xi síña yo, xi b'a tjin̄ xi nkúhu tsa ja kin'ek'ien. Yatu ndjiā tjihin̄ ko yatu tunkun. Kui xi tsuhū ra espiritū xi yatuhū Ntjaná xi kin'e nibá ngayjeē asunteē. ⁷ Ngjikj'á Chutsanko xujun xi kjiya ntsja kixi xi tibatexumoo.

⁸ Nk'ie nga jakj'á xujun Chutsanko, as'ai xi ñju xi tjin̄tu tik'uun ko jáchá xi kan ñjuu incha

tsasinkúnch'int'aha. Nga nkúnkú incha y'a najní arpa kō tasa toonsine xi kitsehe ni xi sinjñe. Kui niu xi bakúchji ni xi nchja xuta jehe Ntjaná nk'ie nga nchjako Ntjaná.

⁹ As'ai incha kise soon tsetse xu'bi:
 Ji xi tjehe ri nga chjubéi xujun kō nga chjuntiyai sellōhō,
 at'aha ji xi tsayai nga kin'e mahi chje.
 Jníhi kich'atsehe ri Ntjaná
 ngayjee tíkja xuta xi tjín,
 xi kj'ai kj'ai én nchja,
 xi nibá tu má antehé ni,
 kō xuta naxinantá xi tjín.

¹⁰ Kui xi kin'e mai nku naxinantá xi tibatexumaihi,
 kin'e mai já na'mi xi ts'intsjohō Ntjaná.
 Incha kuatexumaha asuntee.

¹¹ As'ai tsase kō kint'e ntaha nkjin nkjún ntítsje
 xi tijnchat'a andaihi xi tibatexumoo kō andaihi xi
 ñju xi tjintu tík'uun kō jáchá xi kan ñjuu. Tu ni xí
 'yuhún nkjin incha maha. ¹² 'Yún incha tinchja nga
 b'i tijncha tsu:

Chutsanka xi kin'ek'ien tjehe ra
 nga k'uai xaha nga kuatexuma.
 Ts'ínkjáihin kjuanchiná,
 kjuankjintak'un kō kjuachánka.
 Kui xi kama chankjún kō n'etsjohō.

¹³ As'ai kint'e ntaha ngayjee xi kits'innda Ntjaná
 nk'a ján kō asuntee kō kintehe t'anankiu kō ajin
 ntáchak'uun nga b'i incha kitsú:
 Chutsankō kō xi tibatexumoo
 n'etsjohō kō chankjún.
 Kui xi s'ehe santaha tu nkjéhé ni
 kjuachánka kō nga'yún xi tjín.

¹⁴ *As'ai* — *B'a* katuma! — *incha kitsú* xi *ñju* xi *tjintu tik'uun*. *Ko jáchá* xi *kan ñjuu incha tsasinkunch'in ko incha kits'intsjoho Chutsanko ko* xi *tibatéxumo*.

6

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga ñju sello kichjux'á

¹ *Kikie nk'ie* nga *kikjex'á Chutsanko sello* xi *tjuun ko kint'e* nga *kinchja nku* xi *ñju* xi *tjintu tik'uun*. *Ntaha*, *kui* xi *nkú joyaha* xi *nkú ts'ín nu'yá* nga *faneya ch'on*. *B'i kitsú*:

— *Nibái!*

² *As'ai* *tsase ko kikie nku ndje* *taba*. Xi *tjísuhun chu y'a* *nku ni* xi *s'eko yá*. *Kik'aihi nku corona ko tsitju tu* xi *ts'ín nganaha*.

³ *Nk'ie* nga *kikjex'á Chutsanko sello* xi *ma joho*, *kint'e* nga *b'i kitsú* xi *ma joho* xi *ñju* xi *tjintu tik'uun*:

— *Nibái!*

⁴ *As'ai* *tsitju kj'ai ndje*, *nku ndje ni*. Xi *tjísuhun chu kits'ínkjáihin nku kicha chánka ko kik'ai xáha* xi *má* nga *kjéxin kjuajyu* xi *tjín asuntee*, *tu* xi *ts'ínk'iehen xinkjín xuta*.

⁵ *Nk'ie* nga *kikjex'á Chutsanko sello* xi *ma jahan*, *kint'e* nga *b'i kitsú* xi *ma jahan* xi *ñju* xi *tjintu tik'uun*:

— *Nibái!*

As'ai *tsase ko kikie nku ndje jma*. Xi *tjísuhun chu y'a* *nku nisuchúba*. ⁶ *Ajihin* xi *ñju* xi *tjintu tik'uun* *kint'e nku ntá* xi *b'a kitsú*:

— *Nku nistjin xánta nku kilu tuniñu katijnehe, ko nku nistjin xánta jan kilu tu cebada katijnehe. Tu xí chjhi katuma ni. Tunga najmi tu n'ekoni binu ko ta ndaha setu.*

⁷ Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma ñjuhu, kint'e ntaha xi ma ñjuhu xi tjíntu tík'uun nga b'í kitsú:

—¡Nibái!

⁸ As'ai tsase ko kieke nku ndje sine k'ien. Xi tjísuhun chu, kui xi 'mi Ngabaya ko tjennkihí xi 'mi Antehe Xuta K'ien. Nga joo incha kik'aihí kjuá nk'ie nga kjuachán, kjintía, ch'in ko chu kjan xi tjín asuntee incha ts'ínk'ienkoho nku tíkjá xuta asuntee.

B'í ts'ín tsakuchjíhí Jua nga kichjux'á sello xi ma uhun

⁹ Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma uhun, kieke kintehe nachan chje animaha xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga incha y'énijmí éhen Ntíaná ko ngat'aha nga tu nku kits'ínkiehé yjohó nga Jesu yjanki. ¹⁰ Yún incha kinchja nga b'í incha kitsú:

—Tsení ji, Nda Ntia, ko naxu én xi bixín. ¿Nkjé n'ekokjuai xuta xi tjíntu asuntee? ¿Nkjé n'ek'íechjí xi kits'ínk'ienni?

¹¹ As'ai incha kik'aihí najyun taba nga nkúnkú. Tu chubahá nistjin incha kúya kik'ihín, santaha nkúhu nga kama ndjuú xkihí xuta xi ta tjíhin nga n'ek'ien xi nkúhu nga kui, xi nts'e maha xinkjín xi ta tíncha yjankihí Jesu.

B'í ts'ín tsakuchjíhí Jua nga kichjux'á sello xi ma juhun

¹² Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma juhun, tsase ko kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Kama jma ts'íu xi nkú joyaha najyun xi jma sénsén. Ni kama sóo xi nkú joyaha jní. ¹³ Niñu xi tjín nk'a ján tsixuntu t'anankiu xi nkú ma nga bixuntu tu

chjintéhe yá higuera nk'ie nga b'étsujnehe nku ntjo xi 'yún. ¹⁴ Xi nkú ma nga s'ekjoya xujun, b'a ts'in kindyjajin sén nk'a ján. Ko ngayjee naxiu ko xjo xi tjín ajin ntáchak'uun incha ngji t'axín.

¹⁵ Incha ngjik'ientu'má aya tixa ngijoo ko ajin naxiu já rej, já títjuun, já jun k'aku, já nchinóo, já i ko ngayjee xuta, xi ndáihj yjoho ko xi musuhu xi kich'atsehe. ¹⁶ B'a incha kitsúhu jñáchoo ko ndjio naxiu:

—Tixuntunéni ko t'entu'máni, tu xi najmi skuéheni xi tibatéxumoo ko tu xi najmi chahani kjuakjan chánkaha Chutsanko. ¹⁷ At'aha ja kuichu nistjin nga ja kuakúchji kjuakjan chánkaha. ¿Yá xi kuichúkjuaha ni xi kama?

7

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga xuta xi ntje Israel tjeheh ra kis'et'aha chubaha Ntjaná

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kieke ñju ntítsje xi tíncha ndju nga ñju tíkjáha asuntee. Kui xi tib'échjaha ntjo xi nibáha nga ñju tíkjáha asuntee tu xi najmi tsjéhen ntjo asun t'anankiu, ta ndaha asun ntáchak'uun, ta ndaha ajihin yá xi tjín asuntee. ² Ta kieke kj'ai ntítsje xi tinibáha má tju ts'íu. Kui xi j'ai tu xi k'uet'aha ra chubaha Ntjaná xuta xi ts'e. Kui ntítsje xu'bi 'yún kikkintáyaha ntítsje xi ñjuu xi kik'ajhi xáha xi má nga ts'ínkatsún t'anankiu ko ntáchak'uun.

³ B'i kitsúhu:

—Najmi tu chumi nihi xi n'ohoo t'anankiu ko ta ndaha ntáchak'uun ko yá xi tjín. Nk'iehé nga ja

s'et'aha stjen chubaha Ntiana xuta xi ts'e, nk'iehé nga kama k'úét'a ntsoo.

⁴ Kint'e xkihí xuta xi kis'et'aha chuba. Unchan ko yachán ñju mií kama ngayjee ntjehe Israel. ⁵ B'i tjin kamaha nga nkúnkú ntje te joo: te jo mií xi ts'e Juda, te jo mií xi ts'e Ruben, te jo mií xi ts'e Gad, ⁶ te jo mií xi ts'e Aser, te jo mií xi ts'e Neftali, te jo mií xi ts'e Manase, ⁷ te jo mií xi ts'e Simeon, te jo mií xi ts'e Levi, te jo mií xi ts'e Isacar, ⁸ te jo mií xi ts'e Zabulon, te jo mií xi ts'e Kuse, ko te jo mií xi ts'e Benjamin.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga tu xi nkjihin xuta incha tsitjujin kjuanimá chánkoo

⁹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai tsase ko kizie nkjin nkjún xuta. Ndaha najmi ch'a ma b'exkihí. Ngayje tikjá xuta xi tjin asuntee niu, ngayje tikjá ntje, ngayje tikjá nanki ko ngayje tikjá én. Tinja ndju ankjin xi tibatéxumoo ko nginkun Chutsanko. Najyun taba incha yja ko xkajén incha y'a.

¹⁰ Yún tinja kjintáya nga b'i tinja tsu: jNkuhú Chutsanko ko Ntiana xi tibatéxumoo, kui xi ts'ínk'ankiná!

¹¹ Ngayjee ntitsjee xi tinja ndju andaihi má kab'ejna xi tibatéxumoo, andaihi jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi jintu tik'uun, incha kingjénsten ankjin nga incha kits'intsjohó Ntiana. ¹² B'i incha kitsú:

jB'a tjin!

N'etsjohó ko tihin kjuachánka Ntiana,

be nkú ts'in ts'innkjink'un ko 'baihi máb'achjhi,

yankjún ko bakúchji nga'yúhun santaha tu nkjéhé ni.

jB'a katuma!

¹³ As'ai nku ndachá xi kan ñjuu kingjásjaiyana:
—¿Yá xutaha xi yja najyun taboo? ¿Má incha kanibáha?

¹⁴ —Ji xi yai, Nda Ntia —kixihin.

As'ai b'i kitsúna:

—Kui xi incha kkie kjuanima chánko. Jníhi Chutsanko incha kits'in tabakoho nga tsané najyuhun. ¹⁵ Kui kjuaha nga tinchaha ankjin Ntianá xi batéxuma ko nistjin nistjen tincha ts'intsoho aya ninkuhu. Xi tibatéxumo ko kuhun xuta xu'bi aya ante nkjühun. ¹⁶ Najmi ta skuehe kjintia ko ta ndaha najmi ta xinta kamaha ra. Najmi ta ts'inchjahan ra ts'iu ko najmi ta ts'instihi ra nuboo. ¹⁷ At'aha Chutsanka xi ta tibatéxumo, kui xi nda bastu xi kunnata ko ngjuaikoho má tin ntánjua xi ts'ink'ientu tik'uhun xuta. Ntianá ts'inxijnu ntánkun nga nkúnku.

8

B'i ts'in tsakuchiji Jua nk'ie nga kichjux'á sello xi mayatuhu

¹ Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma yatuhu, as'ai kis'e jyu jyu ndjiojmi jan nkú ra ma masen ora. ² Kkie ntitsje xi yatu xi tincha ndju nginkun Ntianá. Kui xi kik'aihi yatu tjio.

³ As'ai j'ai kj'ai ntitsje. Ankjin nahan chje j'ai sinjña. Nku ni toonsine xi má nga tisun ni xi sinjne y'a. Kik'ai nkjühun ni xi sinjne tu xi tsjáha ra chje Ntianá asun nahan chje toonsine xi kjijña ankjin xi tibatéxumo. Kui niu kits'intjijinkoho ni xi nchja ngayjee xutaha Ntianá nk'ie nga incha nchako. ⁴ Y'ahá ts'ihin ntitsjee ni xi titiyá ni xi

sinjñe nk'ie nga ngjisehe Nt̄ianá nt̄aha ni xi sinjñe kō ni xi incha nchj̄a xut̄aha Nt̄ianá nk'ie nga nchj̄ako. ⁵ As'ai jakj'á nt̄itsjee tab̄aha ni xi sinjñe kō kits'íntsehe x'í xi tj̄intusún nachan chje. Asuntee kikjaníkjasún niu. As'ai janeya ch'on, x̄áahan kama, tsat'ai nd'ích'on kō kama chón.

B'i ts'ín tsakuchj̄hi Jua nk'ie nga jane ñju tjio

⁶ Incha y'enda yjohō nt̄itsje xi yatuū xi má nga incha ts'ínkjane tjiohō. ⁷ Kits'ínkjane tjiohō nt̄itsje xi tjuun. As'ai kichjaníkja asun t'anankiu ts'í ndjio kō nd'í xi kin'etjijinkohō jní. Kití nku t̄íkjá t'anankiu kō nku t̄íkjá yá xi tj̄ín kō ngayjee jñá xi tj̄ín.

⁸ Kits'ínkjane tjiohō nt̄itsje xi ma joo. As'ai kichjaníkja jin nt̄áchak'uun nku ni xi b'a tj̄ín xi nkú joyaha nku naxi chánka xi títi. Jní kama nku t̄íkjá nt̄áchak'uun. ⁹ K'ien nku t̄íkjá xi tj̄intu t̄ík'un ajin nt̄áchak'uun kō kin'ekje nku t̄íkjá yábarku xi tj̄ín.

¹⁰ Kits'ínkjane tjiohō nt̄itsje xi ma jaan. As'ai j'aikijne nku niñu chánka xi títi xjo xjo. Kits'ínkatsún nku t̄íkjá nt̄áje kō ntá t̄ix̄a xi tj̄ín. ¹¹ Sja 'mi niñuū. As'ai nku t̄íkjá ntá xi tj̄ín kama sja. Tu ngat'aha nk'ie nga kama sja ntóo tu xi nkj̄ihín xuta k'ien.

¹² Kits'ínkjane tjiohō nt̄itsje xi ma ñjuū. As'ai nku t̄íkjá ts'íu, sóo kō niñuū kin'ekatsún. B'a tj̄ín niu xi kis'ejyún. Nk'ie nga incha kits'ín ndzjen niu nku t̄íkjá n̄istjiun najmi t̄a kama ndzjehen r̄a kō t̄a nku t̄íkjá n̄istjen najmi t̄a kama ndzjehen r̄a.

¹³ As'ai tsase kō kint'e nt̄aha nku ja xi tífi t̄jen. 'Yún tíntáya nga b'í t̄itsu:

—iKjuanimā nibá! iNimā rú ts'íhin xuta xi tjintu asuntee nk'ie nga kjuane tjio xingisoó xi ja ma ma incha ts'ínkjanehé ntítsje xi jan xi ndyjat'óo!

9

B'i ts'ín tsakuchjīhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma uun

¹ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma uun. As'ai kieke nku niñu xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne asuntee. Kik'aihi yubihj tixa nanka xi tjen t'anankiu. ² Kikjex'á tixa nanko ko yo tsitjunji ninti xi nkú joyaha ninti xi bitjuhu nku orno chánka. Kits'ín jyun ts'íu ko nk'oo.

³ Ajin nintiu incha tsitjuhu chjuba xi incha j'aitsesuhun asuntee. Incha kik'aihi nga'yún xi nkúhu nga'yún xi tjihin chándayá ch'onk'un xi tjin asuntee. ⁴ B'a kik'ihin nga najmi incha ts'ínkatsún jhá xi tjin t'anankiu ko ta ndaha nku ni xkfén xi tjin ko ta ndaha nku yá. Nku tutuhú xuta xi najmi kis'et'aha stjen chubaha Ntjaná xi kama incha ts'ín'uhun.

⁵ Najmi kik'aihi kjuá tsa ts'ínk'ien xuta. Tu b'ahá kik'ihin nk'ie nga tu uhún sá tsjáha kjuanimā xuta xi kjinēhe. Kjuanimā xi tsjá chu b'a joyaha xi nkú ts'ín kjinēya má kjinená chándayá ch'onk'un xi tjin. ⁶ Kui nstjijun kuangisjai ngabayoo xuta tunga najmi sakúhú ra. Kama mjehe nga kuayá tunga ngjuai t'axihín ngabayoo.

⁷ B'a k'un chjubo xi nkú joyaha ndje xi kis'enda nga ngjuai kjuachán. B'a k'un corona toonsine k'un ni xi incha tjintu'áha. B'a k'un ankjin xuta k'un ankjin. ⁸ B'a k'un ntsjaha xi nkúhu ntsjaha jminchjin. B'a k'un ni'yun xa k'un ni'yun. ⁹ B'a

k'un k̄ich̄a k'un ni xi k̄ij̄nuh̄u 'mehe. B'a ts'ín faneya ts̄ank̄ah̄a xi nkú ts'ín faneya nk̄jin nk̄jún yá xi fiko já juun nk'ie nga incha fi k̄juach̄án. ¹⁰ B'a k'un nits'in chándayá ch'onk'un k'un nits'in ch̄u. Ta t̄j̄ih̄in na'yá ch'onk'un. Ni ch'onk'un xi t̄j̄ih̄in nits'in nga ts'ín'uhun xut̄a un sá chúk̄juaha niu. ¹¹ Nt̄ítsje xi t̄j̄ña ayah̄a t̄ix̄a nan̄ko, kui xi bat̄exumah̄a ch̄jub̄o. Abadon 'm̄i nt̄ítsjee nga én hebreo, k̄o nga én griego Apolion 'mi. “Xi ts'ínkatsún ni” tsuh̄u r̄a j'áih̄in.

¹² J'a k̄juá'un xi t̄juun, t̄unga ndyjahá sa jo.

B'i ts'ín tsakuch̄j̄hi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma juun

¹³ Kits'ínkjane tjioho nt̄ítsje xi ma juhun. As'ai kint'e nku nt̄a xi nibaha kamasehen ndj̄ia xi ñju xi t̄j̄intut'á nachan ch̄je toonsine xi k̄j̄ij̄ña nginkun Nt̄ianá. ¹⁴ B'i kitsúhu nt̄ítsje xi ma juhun xi y'a tjio:

—N'e ndaíhi nga ñjuu nt̄ítsje xi t̄j̄intut'á 'yún andai nt̄áje chánka Eufrate.

¹⁵ As'ai kin'e ndaíhi nt̄ítsje xi ñjuu, tu xi nku t̄ikjá xut̄a xi t̄j̄in asuntee incha ts'ínk'iehen. At'ah̄a ja b'a ts'ín t̄j̄inda nga kui xi b'a incha ts'ín kui ch̄ub̄o, kui n̄ist̄jiun, kui sóo k̄o kui núu. ¹⁶ Kint'e xk̄ih̄i já jun xi t̄j̄intusúhun ndje. Jo unchan miyoon maha.

¹⁷ Kikie ndje k̄o xi t̄j̄intusúhun, xi nkúhu tsa nch̄ini kik'aina nga kama ch̄jina niu. K̄ich̄a xi k̄j̄ij̄nu 'mjehe, ni xi nkúhu nd'í, su xi nkúhu ndj̄io tsjo k'un safiro k̄o sine xi nkúhu sufri. B'a k'un nintaku xa k'un nintaku ndje. Nd'í, n̄inti k̄o sufri bitju ts'a. ¹⁸ Tu ngat'ah̄a nga jaan k̄juá'un xi kitsjá ch̄u nku t̄ikjá xut̄a xi t̄j̄in asuntee k'ien. Nd'íu, n̄inti k̄o sufri xi bitju ts'a ch̄u b'a kits'íun. ¹⁹ Ts'a

ko nits'in chū xi ch'onk'un. Nits'in chū b'a k'un y'e k'un, xí yjahá nintaku. Kui niū xi ts'ín'unkohō ra xuta.

²⁰ Tunga xuta xi ts'ančiu, xi najmi kits'ínk'iehen kjuā'un xu'bi, najmi incha ngjik'áha ra animaha ko ta ndaha najmi y'entu ni xi incha kits'ín. Tu nku kits'intsjohō ra jánindoō ko ntia xi kits'ínndakohō toonsine, toontaba, kicha, ndjio ko yá. Najmi ma chjihī niū, ta ndaha najmi nt'é ko ta ndaha najmi ma fi. ²¹ Ta ndaha najmi incha ngjik'áha ra animaha xuta xu'bo ngat'aha nga animā incha ts'ínk'ien, tje incha ts'ín, chūba fantukohō xinkjín ko ndyjé incha ts'ín.

10

B'i ts'ín tsakuchjīhi Jua ntítsje xi y'a xujun

¹ As'ai kikiē kj'ai ntítsje xi tjenjin nintj. 'Yún nk'a tjen. Ndjiojmi ján nibajehen ko nku yejña sintjaihi. Xi nkúhu ts'iu b'a ts'ín tibat'ai ankjín, ko sjai xi nkúhu yásjai xi títi. ² Kjiya ntsja nku xujun ichí xi kabix'á. Tsasíjñasun sjai kixi ntáchak'uun ko sjai skjún tsasíjñasun t'anankiu. ³ As'ai 'yún kikjintáya ko kinu'yá ntaha xi nkú ts'ín nu'yá ntaha xoo nga kjintá. Nk'ie nga kikjintáya, yatu niyá janeya.

⁴ Nk'ie nga janeya yatu niyóo, ja tits'inntá kai, tunga kint'ená nku ntā xi nibaha ndjiojmi ján xi b'a kitsúna:

—Najmi tu kayaha ni xi kuatsú ch'on xi yatuū. Najmi tu b'et'ai.

⁵ As'ai kingjénnk'a ntsja kixi ntítsje xi nku sjai síjñasun ntáchak'uun ko xi nku sjai síjñasun t'anankiu. ⁶ Kits'ínkie xi tíjña tík'un tu nkjéhé ni,

kui xi kits'ínnda nk'a ján kō ni xi tjín nk'a ján, xi kits'ínnda t'anankiu kō ni xi tjín t'anankiu, xi kits'ínnda ntáchak'uun kō ni xi tjín ntáchak'uun. B'i kitsú ntítsje:

—Ja najmi ta k'uandayaha ra. ⁷ Nistjin nk'ie nga ts'íinkjane tjioho ntítsje xi ma yatuhu kuitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntjaná. B'a kama xi nkú nga ts'ín kitsúya tíjuhun já profeta xi ts'e.

⁸ As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi kint'e, xi nibaha ndjiojmi ján. B'i kitsúna:

—T'in kō chjúbéi xujun xi kabix'óo, xi kjiya ntsja ntítsje xi síjñasun ntáchak'uun kō xi síjñasun t'anankiu.

⁹ Kui nga b'a ngji xihin ra ntítsje nga tsjáhana xujun ichíu. As'ai b'i kitsúna:

—Chjúbéi kō chinej. Xi nkúhu ntsjén kama aya tsu'bai niu, tunga aya kants'ai sja kama.

¹⁰ As'ai jakj'a xujun ichí xi kjiya ntsja ntítsje kō kikjine. Xi kama aya tsu'ba xi nkúhu ntsjén. Tunga nk'ie nga ja kitujen, sja kama aya kants'á. ¹¹ As'ai b'a kik'inna:

—Tjihin nga ta kuixinya ngáha ri xuta ni xi Ntjaná ja kits'ínkinchja já profeta. Kuixinyai ni xi Ntjaná ts'íinko xuta xi tjín tu má nankihí ni, tu má antjehé ni, xi nchja tu má éhén ni kō já rej.

11

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua jo já xi kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki

¹ As'ai kik'aina nku yá xá xi ch'achubako kō b'i kik'inna:

—Tisintjein. Ch'achubaj ninkuhu Ntjaná kō nāchan chje. T'exki nkú tjín maha xi incha

ts'íntsjoḥo Nt̄ianá yo. ² Tunga najmi tu ch'achubaní ante xi t̄jña natsih̄in n̄inku, at'aha xuta xi najmi be Nt̄ianá ja kik'aihi kui antee. Kui xi incha kuas̄inne nga ts'íinkatsún nanki jee yachán jo sá t̄jhin. ³ Ts'inkjía jo já xi k'uéjña chji nga yjankina. Incha ngjua najyun kfe ko kuinchja ngajona nku mi ko jo unchan ko cháte ko te n̄istjin.

⁴ Kui já xi joo, kui xi nga joo yá olibo ko nga joo ni xi s'et̄isun nd'í xi t̄incha nginkun Nda Nt̄iaha asuntee. ⁵ Tsa t̄jín xi mjehe ts'íin'uhun xi joo, ts'a kuitjuhu nd'í xi k'uéti ngayjee já kontraḥa. B'a ts'ín kuayá tu yáhá ni xi mjehe incha ts'íin'uhun. ⁶ Kamaha k'uéchja nk'a ján tu xi najmi ta k'uaḥa ts'í xi nkú t̄jín n̄istjin kamaha nga incha kuinchja éhen Nt̄ianá. Ko ta kamaha jní ts'íin ma ntánijuo ko kamaha tsjáḥa kj'aí kj'aí kjua'un asuntee tu xi nkú t̄jín niyá mjehe ra nga b'a incha ts'íin.

⁷ Nk'ie nga ja kama ndjuúhu já xi joo nga k'uénjmí, as'ai chu xi kuitjunji t̄ixa nanko kjaánko jóo. Ts'íin nganaha ko ts'íink'ien. ⁸ S'entu yjoninte k'iehen aya niyátéhe nanki chánko má ta kis'et'a kruu Nda Nt̄iaha. Kui nankiu xi nanki Sodoma ko ante Egipto chubaha nga nkuhú n'e mako chubaya. ⁹ Jan n̄istjin masen kamaha nga incha kuasehe yjoninte k'ien xuta xi t̄jín nkú t̄jín nanki xi t̄jín, nkú t̄jín maha ntjehe xuta xi t̄jín, nkú t̄jín maha xuta xi nchja tu má éhén ni, ko nkú t̄jín ante má nga t̄jintu. Najmi tsjánte nga incha s'eyanji yjoninte k'ien. ¹⁰ Tsjo kamaha xuta xi t̄jintu asuntee ngat'aha ngabayaha. S'ehe kjuatsjo ko b'i ngján tsjáḥa xinkjín ni, at'aha kjuasti kitsjáḥa xuta xi t̄jintu asuntee já profeta xi joo.

11 Tunga nk'ie nga j'a jan nistjin masen, Ntíaná kits'ínk'íentu tík'un ngáha ra. Incha tsisintjen ngáha, kō tū ni xí incha kitsankjúhún ngayjee xi kíkíehē. 12 As'ai incha kint'é nku ntā xi 'yún kinchja, xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúhu:

—iNibánjiu ei!

As'ai nku nintj nginjikohō ndjiojmi ján kō kíkíehē xutā kontraha. 13 Tā kuihi chūbō kama nku chón xí tū xí 'yúhún. Nku tíkjá nankiu je. Yatu mij xutā kits'ínk'íehēn chóon. Xutā xi ts'ankihj yjohō tū ni xí incha kitsankjúhún. Incha kits'ínkie yjohō nga chánka Ntíaná xi tíña ndjiojmi ján.

14 J'a kjuanimā xi ma johō, tunga jahá nibá tiña xi ma joon.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua ni xi kama nk'ie nga jane tjio xi ma yatuhu

15 Kits'ínkjane tjiohō ntítsje xi ma yatuhu kō kinu'yá ndjiojmi ján nkjin ntā xi 'yún kinu'yá nga b'i incha kitsú:

Má tsatéxuma xutā,

Ntíaná kō xi kits'ín nibá ngajohō

ja tjincha batéxuma yō nd'ai.

Kui xi kuatéxuma santaha tū nkjéhé ni.

16 Jáchá xi kan ñjuu xi tjintu nginkun Ntíaná incha kingjénsten kō kits'intsjohō Ntíaná. 17 B'i incha kitsú:

Tí'baihi máb'achjhi ji, Ntiani xi tjihin nga'yún,

Ntija xi tíña kō y'ejña.

At'aha ja tín'echjén nga'yún chánka xi ts'i,

kō ja kuach'atuts'ihin nga tibatexumai.

18 Kama kjahan naxinantá xi tjin asuntee, tunga jahá kuichu nistjihin kjuakjan chánkahi,

chub̄a nga kamaha kjūa xuta xi k'ien.
 Ko k'uaihi chj̄i xi sakúhu xuta xi ts'í,
 já profeta ko xuta xi naxu kits'in,
 ngayjee xi bekjúhin,
 xi ih̄i ko xi xixih̄i.
 N'ekje xi ts'ínkatsún asuntee.

¹⁹ As'ai tsix'á ninkuhu Ntíaná xi síjña ndjiojmi
 ján ko kiya aya ninku kaxa tsje xi bakúchji ni xi
 y'éndako Ntíaná xuta xi ts'e. Tsat'ai nd'ich'on ko
 xaáhan kama. Janeya ch'on, kama nku chón, ko
 'yún kik'a ts'í ndjio.

12

*B'í ts'in tsakuchj̄hi Jua nku tachjuún ko nku
 chuyatuku*

¹ As'ai kama chji ndjiojmi ján nku ni chánka xi
 tsakúchji ni xi kama. Kiya nku tachjuún xi kingja
 ts'íu xi nkúhu x'ótji. Sóo kis'ejña kinte tsuku ko
 tjín'aha nku corona xi te jo niñu tjíhin. ² Ntí y'a ko
 chjintih̄i ntíu tíkjintáyako nga un tibehe.

³ Ta kama chji ndjiojmi ján kj'ai ni xi tsakúchji
 ni xi kama. Kiya nku ye chánka xi ni. Yatu
 maha nintaku ko te ndjiaha. Nga nkúnkú nin-
 taku nkúnkú corona tjí'aha. ⁴ Nits'in kikje'yúnkoho
 nku tjíkja niñu xi tjín nk'a ján ko kikjaník'ajen
 asuhun t'anankiu. Tsasin'yún chuyatuku nginkun
 tachjuún xi ja ma tsíhín ntíhi tu xi kjinehe ntíu nk'ie
 nga tsín.

⁵ As'ai nku ntíx'in kitsih̄in tachjuún. Kui xi tjíhin
 nga ndjá kuatéxumaha ngayjee naxinantá xi tjín
 asuntee. Tunga kichju'ahá ra ntíhi tachjuún. Má
 b'ejña Ntíaná nga batéxuma ngji s'ejña ntíu. ⁶ As'ai

ante kixiu ngji t̄achjúun nga tsanka. Má y'éndaha Nt̄ianá nku ante ngji, tu xi yó n'ekjéhen nku mīi ko jo unchan ko cháte ko te n̄istjin.

⁷ As'ai kama nku kjuachán ndjiojmi ján. Nt̄itsje Miguel ko nt̄itsje xi tjenkoḥo incha kikjánkō chuyatuku. Kikján chuyatuku ko nt̄itsje xi tjenkoḥo. ⁸ Tunga kits'ínndyjahá ko najmi ta kis'ehe ra ante ndjiojmi ján. ⁹ Tsich'onsje chuyatuku chánkoo, kui xi ye chóo xi 'mi ndaninda ko xi ta 'mi ya Satana, xi b'anachaha ngayjee xuta xi t̄jín asuntee. Kui ko nt̄itsjehe kichjaníkj'ajen asuntee.

¹⁰ As'ai tu xí 'yúhún kinu'yáha nku nta xi kint'e ndjiojmi ján. B'í kitsú:

—Nd'ai kuats'ínk'anki Nt̄ianá xuta xi ts'e, kuakakúchji nga'yúhún ko nk'ie nga kui batéxuma. Xi kits'ín nibá Nt̄ianá tibatéxuma. At'aha ja kuich'onsje xi batéjéne já nts'eé. Kui xi n̄istjin n̄istjen batéjénehe nginkun Nt̄ianá. ¹¹ Ngat'aha jníhi Chutsankō kuats'ín nganaha já nts'eé, at'aha kuats'ínkie yjohō nga yjanki Jesu. At'aha najmi incha kitsankjún nga kuayá. ¹² Kui nga n'etsjohonu xi tintsuḅoo ndjiojmi ján, tunga nima rú n'ehenu jun xi tintsuḅoo asuntee ko ajin ntáchak'uun. At'aha kaf'aiejénk'unnuu ndanindoo. 'Yún kjan tímaha at'aha be nga chuba n̄istjin tíjñaha.

¹³ Nk'ie nga ja kkie chuyatuku nga ja kichjaníkj'ajen asuntee, as'ai tsanka tjennki t̄achjúún xi kitsih̄in nt̄ix'iun. ¹⁴ Tunga johó tsjanka ih̄i ja kik'aih̄i t̄achjúún tu xi kama ngjuai t̄jehen ante xi tíjñaha ante kixiu. Ngji t'axín kjih̄in ye ante má nga kin'ekjén jan nú masen t̄jihin. ¹⁵ As'ai

ts'a chuyatuku tsasje xi nkúhu nku ntáje, tu xi kui ntóo kjébéfehe ra tachjúun. ¹⁶ Tunga t'anankiuhú tsasinkohó tachjúun. Kitsjen nku tixa má nga jas'en ntáje xi ts'asje ts'a chuyatuku.

¹⁷ As'ai tu xí kama kjahán ra chuyatuku ngat'aha ni xi kamoo kō ngji kjánkō ntje xi tjihin tachjúun, kui xutaha xi f'átjo kjuatéxumaha Ntíaná kō tu nku kits'ínkiehé yjohó nga Jesu yjanki. ¹⁸ As'ai ngji sinjña chuyatuku andai ntáchak'uun.

13

B'i ts'in tsakuchjhi Jua chu xi tsitjujin ntáchak'uun

¹ As'ai kieke nku chu xi tsitjujin ntáchak'uun. Yatu maha nintaku kō te maha ndjiaha. Nga nkúnkú ndjiaha nkúnkú corona tjinu'áha, kō nga nkúnkú nintaku nku j'áin xi najmi sasihin Ntíaná tjit'aha.

² Chu xi kieke b'a tjin xa sine tjin, kō b'a k'un sjai xi nkúhu sjai chu oso, kō ts'a b'a tjin ts'a leon tjin. Chuyatuku kikjanínk'a chu xu'bo nga kitsjá xáha. Y'éjña tíjün kō chánka kits'in ma. ³ B'a tjin xi tu xí kin'e'uhún ra nku nintaku tjin, tunga kin'enkihí ra má nga kin'e'uhun. Ngayjee xuta asunntee incha kama nkjúhun kō kitsjennkihí chu.

⁴ Incha kits'intsjohó xuta chuyatuku, at'aha kitsjá xáha chu xinkuu nga kui xi kuatéxuma. Kō ta incha kits'intsjohó chu xinkuu. B'i incha kitsú:

—Najmi tjin sa kj'ai xi nkúhu chu. ¿Yá xi kama kjaánkoho?

⁵ Kik'aintehe chu nga nk'a k'uasje yjohó kō nga najmi skuenkjún Ntíaná nga kuinchja, kō kik'aihi nga yachán jo sá kuatéxuma. ⁶ As'ai chu najmi kikienkjún Ntíaná nga kinchja. Ch'on kitsúhu

Nt̄ianá kō ante xi má nga t̄j̄ña Nt̄ianá kō ngayjee xi t̄j̄ntu ndj̄ojmi ján. ⁷ T̄a kik'aintehe nga k̄j̄ánkō xut̄a jehe Nt̄ianá kō nga ts'ín nganaha. T̄a kik'aihi nga kuat̄exumaha nkú t̄j̄n maha ntjehe xut̄a xi t̄j̄n, nkú t̄j̄n nanki xi t̄j̄n, nkú t̄j̄n maha xut̄a xi nchja t̄u má éhén ni kō nkú t̄j̄n ante má nga t̄j̄ntu. ⁸ As'ai incha kits'intsjohō chu ngayjee xut̄a xi t̄j̄n asuntee xi najmi t̄j̄ntunt'á j'áih̄in xujun xi ts'e Chutsank̄a xi kin'ek'ien. At'aha kintehe ni nga kamanda asuntee xujuhun Chutsankō t̄j̄ntut'á j'áih̄in ngayjee xi k'úéntu t̄ik'uun. Kui xi najmi incha kits'intsjohō chu.

⁹ Xi t̄jen t̄jabaxínñju katasínñju. ¹⁰ Xi t̄j̄hin nga nguainijé, kui xi nguainijé. Xi t̄j̄hin nga n'ek'ienkōho k̄icha, kui xi k̄icha kuayáha. Kui nga t̄j̄hin nga ts'ín ch̄úkuaha xut̄a jehe Nt̄ianá kō ndj̄a kuinchajin ni xi s'ejih̄in.

B'í ts'ín tsakuchj̄hi Jua chu xi tsitju t'anankiu

¹¹ As'ai k̄ikie k̄j'ái chu xi tsitju t'anankiu. Jo maha ndj̄jaha. B'a k'un ndj̄jo xi nkúhu ts'e chutsank̄a, t̄unga b'ahá ts'ín nchja xi nkúhu chuyatuku. ¹² Ngajohō chu xi t̄juun bat̄exuma. Kits'ín ch̄i nga xut̄a xi t̄j̄ntu asuntee incha ts'íintsjohō chu xi t̄juun, chu xi kin'enkih̄i má t̄u x̄i uhun r̄a. ¹³ Kits'ín k̄juankj̄ún chánka ch̄i, santaha kits'ín nibájen nd'í asun t'anankiu nginkun xut̄a. ¹⁴ Nga'yún xi kitsj̄aha chu xi t̄juun ts'anachakōho r̄a xut̄a nginkun chu xi t̄juun. Kits'ín k̄jua'yuhun r̄a xut̄a nga ts'ínnda nku sénnist̄jih̄in chu xi t̄juun, t̄u xi ch̄ankj̄uhun xi najmi k'ien nk'ie nga tsichaya.

¹⁵ Kik'aintehe chu xi ma johō nga ts'ínk'íéñña t̄ik'un sénnist̄jih̄in chu xi t̄juun, t̄u xi kuinchj̄aha

sénnistjiun kō ts'íin nga n'ek'ien ngayjee xi najmi ts'íintsjohō. ¹⁶ Kō kits'ín chu xi ma johō nga s'et'aha chubā ntsja kixi kō a rā stjen ngayjee xutā, xi ihī kō xi xixihī, xi nchináha kō xi x'ahan, xi ndáihī yjohō kō xi najmi ndáihī yjohō. ¹⁷ Kits'ín nga najmi ch'a kama k'uatse kō a rā kama kuatéña tsa mí nihi, tsa najmi tjíhīn chubaha chu kō tsa j'áihīn chu kō a rā xkihī j'áihīn chu.

¹⁸ Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Xi mankjihīn kat'asje xkihī chu, at'aha xkihī j'áihīn ndahá niu. Jun unchan kō cháte kō tj'ion nku niu.

14

B'í ts'ín tsakuchjīhī Jua já xi Ntíaná kits'ínkjas'ehen yjohō

¹ As'ai tsase kō kokie nga Chutsankō síñasun asunntu tjenkī Sion. Tíinchat'aha unchan kō yachán ñju mi xutā xi tjíntut'áha stjen j'áihīn Chutsankō kō j'áihīn Na'mihī Chutsankō. ² Kint'e nku ntā xi nibaha ndjiojmi ján. Janeya ntō xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún kō xi nkú ts'ín faneya ch'on. B'a tā ts'ín jane ntā xi kint'e xi nkúhu nkjin nkjún arpa xi tín'ekjane.

³ Nginkun xi tibatéxumoō kō nginkun xi ñju xi tjíntu tík'uun kō nginkun jáchá xi kan ñjuu, tjín xi tíincha se nku soon tsetse. Najmi ch'a tímaha soon xu'bo, nku tutuhú xi unchan kō yachán ñju mi xi tsitjujin ajihīn xutā asuntee. ⁴ Kui xi najmi incha kits'ínsi yjohō tsa jminchjín kikjan-tuko, at'aha najmi y'entuko chjuún. Tsuhu rā niñ nk'ie nga najmi incha kits'íintsjohō kj'ai ntia. Incha yjankihī Chutsankō tu má nga tífihí. Kui

xi kis'echjintjai ajihin xuta xi tjin. Kui xi tí'baihi Ntíaná ko Chutsanko nga chje xi tjun tíncha n'e ma. ⁵ Ndaha nku én tsank'á najmi incha kinchja, at'aha kui xi je nginkun Ntíaná.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga incha kinchja jan ntítsje

⁶ As'ai kikié kj'ai ntítsje xi tsú'ba tjeñ nk'a ján nga nibáko én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu nkjéhé ni chjhi ra. Kui xi s'enjímíhi xuta xi tjintu asuntee, nkú tjin nanki xi tjin, nkú tjin maha ntjehe xuta xi tjin, nkú tjin maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjin ante má nga tjintu. ⁷ 'Yún kinchja ntítsjee nga b'i kitsú:

—Chankjún Ntíaná ko n'ekio yjonuu nga kui xi chánka, at'aha ja kuichu chuba nga ts'ínkokjua xuta. N'etsjohoo xi kits'innda nk'a ján ko t'anankiu, ntáchak'uun ko ntá tixa xi tjin.

⁸ As'ai nku ntítsje xi ma johó b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje, ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Kits'in ch'i ngayjee xuta, tu xi tu mí ni ch'onk'uhún ni incha ts'in xi nkú ta ts'in kui.

⁹ As'ai nku ntítsje xi ma jahan b'i kitsú:

—Tsa tjin xi ts'intsjohó chu ko sénnistjihin ko tsjante nga s'et'aha chubaha stjen ko tsa ntsja, ¹⁰ kui xi tjihin nga ts'ínkjáinyehe kjuakjan chánkaha Ntíaná. B'a kamaha xi nkú maha xi 'yún 'bi xán xi najmi kichjuehen nga'yuhun. Nd'i ko sufrí k'uaikohó ra kjuanima nginkun ntítsje jehe Ntíaná ko nginkun Chutsanko. ¹¹ Ndaha tsa mí yehe najmi kamandyjaya nintjhi nd'i xi tsjá kju'a'un. Ndaha nku nistjin ko ndaha nku nistjen najmi ts'ínkj'áíya xi ts'intsjohó chu ko sénnistjihin

ko xi ts'íinkjáihin chubaha j'áihin. ¹² Kui nga tjihin nga ts'íin chúkjuaha xuta jehe Ntíaná, xi f'átjo kjuatéxumaha ko s'ejihin Jesu.

¹³ As'ai kint'e nku nta xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúna:

—T'et'ai ni xu'bi: “iNd'ai túb'atuts'inhin ra nk'ie nga nda tjin ts'e xuta xi kuayá nga s'ejihin Ntíaná!”

Ko b'i títsu Espiritu:

—Johon, b'a tjin. Kui xutaha xi incha ts'íinkj'áiya at'aha ndjá xá xi incha kits'ín. Ntíaná tsjáha chjhi xuta xu'bo ngat'aha ngayjee ni nda xi incha kits'ín.

B'i ts'ín tsakuchíhi Jua nkú ts'ín kichjustjen chahan asuntee

¹⁴ As'ai tsase ko kieke nku nintj taba. Asun nintju tíjnasun nku xi b'a tjin xi nkúhu Ntíhi Ndax'iun tjin. Tjí'aha nku corona toonsine. Kjiya ntsja ya nku kicha yjo xi n'echjén nga ti tuniñu. ¹⁵ As'ai ninku tsitjuhu kj'ai ntítsje ko 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi tíjnasun nintju:

—Ja kama chá ni xi tjintje asuntee. Kichahi tichákohoni niu ko ch'atjóí, at'aha ja kuichu chuba nga ch'atjó chon.

¹⁶ As'ai xi tíjnasun nintju kichaha tsatekoho ni xi tjintje asuntee ko j'áya chahan.

¹⁷ Ninku xi síña ndjiojmi ján ta tsitju kj'ai ntítsje xi ta y'a nku kicha yjo. ¹⁸ Ko nachan chje ta tsitju kj'ai ntítsje xi batéxumaha nd'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi y'a kicha yjoo:

—Kicha yjohi tichákjáhohoni éhen tuntsjajé xi tjin asuntee, at'aha ja chubaha nga stí tuntsjajé.

¹⁹ As'ai kichaha ntítsjee tsatekoho tuntsjajé xi tjin asuntee ko kits'ínkj'a má nga ts'íónnki tuu, kui

xi tsuh_u r_a má nga s'ejña chji kju_{ak}jan chánkaha Nt_{ianá}. ²⁰ Kits'ionnkí tuntsjajée n_{atsih}in nanki_u, t_{unga} tu jn_{íhí} kitju. Xi nkú r_a ma nku metru masen kama nga n_{ankaha} jn_{íu} k_o jan r_a unchan kilome_{tru} kama nga tayáha.

15

B'í ts'ín tsakuchj_{ihí} Jua yatu ntítsje xi incha y'a kju_{anima} xi fekuhu

¹ As'ai k_{ikie} ndjiojmi ján kj'aí ni chánka xi ma nkjún_{ná}, xi tsakúchji ni xi kama. Yatu ntítsje k_{ikie} xi incha y'a yatu kju_{anima} xi fekuhu. B'a ts'ín ku_{ichú} ma ndjuúhu kju_{ak}jan chánkaha Nt_{ianá} xi t_{ib'éjña} chji.

² K_{ikie} nku ni xi b'a t_{jín} nku ntáchak'un chutsín xi nd'í kin'etjijinko_{ho} t_{jín}. K_o andai_{hi} ntáchak'uun t_{ín}cha ndju x_{uta} xi kits'ín nganaha ch_u. Kui xi Najmi kits'ínts_{joh}o sénnistj_{ih}in k_o najmi kits'ínkjá_{ih}in nga kis'et'aha x_{ki} j'á_{ih}in ch_u. Incha y'a x_{uto} najní arpa xi Nt_{ianá} kitsjáha. ³ T_{ín}cha se soh_{on} Moise, nda xi kits'ínxát'aha Nt_{ianá}, k_o ta t_{ín}cha se soh_{on} Ch_{uts}anko. B'í t_{ín}cha tsu:

Ji Nt_{ianá}, ji t_{jín}in nga'yún.

Chánka ni xi kin'endai k_o ma nkjún_{ni}.

Kixi k_o nax_u n_{iyá} xi ts'í.

Ji xi nda rei_{hi} x_{uta} xi t_{jín}.

⁴ Ngayjee x_{uta} t_{jín}in nga ts_{ankj}úhin, Nt_{ianá}.

Ngayjee x_{uta} t_{jín}in nga ts'ínts_{johi}.

At'aha nku tutu ji xi tsjei.

Kj'uaí nginkuin ngayjee x_{uta} xi t_{jín}in nga ts'ínts_{johi}, at'aha ja ya nga kixi n'ei k_{ju}a.

⁵ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, kikie nga tsix'á nínku, ante nkjúhun Ntíaná xi sǐjña ndjiojmi ján.
⁶ Tsitju nínku yatu ntítsje xi incha y'a kjuanimó. Incha yja najyun xi je kó xi tibat'ai kó 'mehe tjíntukjáha ni s'ekjá toonsine. ⁷ As'ai nku xi ñju xi tjíntu tík'uun kitsjáha nga nkúnkú ntítsje xi yatuú nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi ts'ín nibájennehe xuta. Kui xi kjuakjan chánkaha Ntíaná, Ntíaná xi tǐjña tík'un tu nkjéhé ni. ⁸ Kitsehe aya nínku ninti xi tsitjujihin kjuachánkaha kó nga'yúhun Ntíaná, kó ndaha nku najmi kama jas'en aya nínku santa nkúhu nga jeya kjuanima xi yatuú xi incha y'a ntítsje xi yatuú.

16

B'i ts'ín tsakuchjǐ Jua kjuanima xi yatuú

¹ As'ai kint'e nku ntá xi tu xí 'yúhún xi nibaha aya nínku. B'i kitsúhu ntítsje xi yatu maha:

—Tankiún. Tatendzjosún asuntee ni xi tǐncha tasa xi yatu xi kjuakjan chánkaha Ntíaná.

² As'ai ntítsje xi tjuun ngjiténdzjosún asuntee ni xi tǐncha tasa. As'ai xuta xi tjíntut'áha chubaha chu kó xi kits'íntsjoho sénnistjihin incha kingjaha tsé ch'onk'un xi kitsjáha kjuá'un.

³ As'ai ntítsje xi ma joho tsaténdzjojin ntáchak'uun ni xi tǐncha tasa. As'ai jní kama ntáchak'uun xi nkúhu jníhi nku ndá xi kan'ek'ien. K'ien ngayjee xi tjíntu tík'un ajin ntáchak'uun.

⁴ As'ai ntítsje xi ma jahan tsaténdzjojin ntáje kó ajin ntá tixó ni xi tǐncha tasa. As'ai jní kama.

⁵ Kint'e nga b'a kitsú ntítsje xi batéxumaha ntánijuó:

—Tsje ní ji, Nt̄iā xi t̄jña kō y'ejña. Kixi kuan'ei nga b'a ts'ín kuan'ei k̄jua. ⁶ At'ahā kui xutā xu'bō incha tsaténdzjo jn̄ih̄i xutā jeē kō já profetā. Nd'aī ji kuak'aīh̄i nga jn̄i incha kuak'i. B'a ts'ín machjéhen.

⁷ Ta kint'e nku xi b'i kitsú ajin nāchan chje:

—Johon, Nt̄iā xi t̄j̄h̄in nga'yún, ji xi kixi kō naxu n'ei k̄jua.

⁸ As'aī nt̄itsje xi ma ñjuhu tsaténdzjojn̄uh̄u ts'íu ni xi t̄incha tasahā. Kik'aīh̄i k̄jua ts'íu nga nd'í k'uétikoho xutā. ⁹ As'aī 'yún kits'ínchjahan nubóo xutā. Ndaha tsa b'a kama, najmi incha ngjik'áhá ra animahā kō najmi incha kits'ínkie yjohō nga Nt̄ianá xi chánka. Tū sa ní najmi kikienkjún Nt̄ianá nga kinchjā. Nt̄ianá, kui xi mahā tsjá k̄juanima xu'bj̄i.

¹⁰ As'aī nt̄itsje xi ma uhun tsaténdzjo ni xi t̄incha tasahā má t̄j̄ñasun ch̄u nga t̄ibatéxuma. As'aī kama jyun ngayjee má t̄ibatéxuma ch̄u. Incha kikjinene njai xutā ngat'ahā k̄jua'un xi t̄incha be. ¹¹ Ch'on incha kitsúh̄u Nt̄ianá xi t̄jña nk'a ján tū ngat'ahā k̄jua'un xi t̄incha be kō tsé xi incha kingjahā, tunga tū nkú najmi incha ngjik'áhá ra animahā.

¹² As'aī nt̄itsje xi ma juhun tsaténdzjojín nt̄aje chánka Eufratē ni xi t̄incha tasahā. As'aī kixiya nt̄aje tū xi tsjantehē ra nga kj'uā já rej̄ xi nibáha má tju ts'íu.

¹³ As'aī kieke jan jáninda xi b'a k'un cháxkj̄e k'un. Ts'a chuyatuku tsitju ch̄u kō ts'a ch̄u xi ma johō kō ts'a ndā profetā tsank'óo. ¹⁴ Kui jánindoō xi ts'ín k̄juankjún kō incha bitju nga nchjā ñjahā já rej̄ xi t̄j̄n ngayjee asunntee, tū xi k'uéndaha yjohō jóo xi má nga incha ts'iín k̄juachán. At'ahā k̄juachán

chánka s'e n̄istjin nk'ie nga kuakúchji yjohō Nt̄ianá xi t̄j̄ih̄in nga'yún.

¹⁵“Chasoo, an kjúá xi nkú joyaha nda ndyjé. ¡Nda t̄j̄in ts'e xi t̄j̄ña t̄ík'un kō xi t̄j̄ña ndaha najyuhun tu xi najmi kjúátsú'ba kistihi kō najmi kama subaha ra nga cha!”

¹⁶Jáninda xi joon kinchja ñjakúhu já rej ante xi 'mi Armagedon nga én hebreo.

¹⁷As'ai nt̄ítsje xi ma yatuhu tsaténdzjo ni xi t̄incha tasaha. Kinu'yá nku nta xi tu x̄i 'yúhún. Aya n̄inku má b'ejña Nt̄ianá nga batéxuma nibaha nto nga b'j̄ kitsú:

—Ja kama.

¹⁸Tsat'ai nd'ích'on, xaáhan kama, janeya ch'on, kō kama nku chón xi tu x̄i 'yúhún. Nkúhu nga t̄j̄intu x̄uta asuntej̄ najmi kjee ma nku chón xi nkúhu xu'bo, at'aha tu x̄i 'yúhún kama chóon. ¹⁹Jan tsitju nanki chánkoō nga tsakjanya kō kin'ekje nanki xi t̄j̄in asuntee. J'áítsjehen Nt̄ianá nanki chánka Babilonia xi má nga kits'ín nibánehe kjuakjan chánkaha. Kin'ek'i nanki Babilonia kjuakjahan Nt̄ianá. ²⁰Najmi ta kiyaha ra ngayjee xjo xi t̄j̄in kō ta ndaha naxiu. ²¹Nk'a ján nibaha ra ts'í ndjio i xi kik'anehe x̄uta. Ts'ati yachán kilu áih̄i niu. Én ch'on tsu kinchja x̄uta nga najmi kikienkjún Nt̄ianá ngat'aha kjuanima xi ts'e ts'í ndjio, at'aha un nkjún incha kikiehe ngat'aha kjuanima chánka xu'bj̄.

17

B'j̄ ts'ín tsakuchj̄ih̄i Jua xi nkú ts'ín kin'ekokjua naskóo

¹ As'ai j'aisena nku ntítsje xi sǐjñajihin ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a tasa xi yatuu. B'í kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjíhi xi nkú ts'ín n'ekokjua naská k'aku xi tǐjñasun ntájé chánkoo. ² Já rei xi tǐjín asuntee incha kikjantuko naskóo ko xuta xi tǐjintu asuntee ta incha kikjantuko no. B'a ts'ín kindyjajihin ra xi nkú ts'ínndyjajihin xuta nk'ie nga ma ch'i.

³ As'ai j'aijínna Espirituhu Ntíaná ko ngjikona ntítsjee ante kixiu. Yo kieke nku tachjuún xi tǐjsuhun nku chu xi ni. Nkú ts'ín chubaha xuta, b'a ts'ín tǐjt'aha chu nga kitsejnúhu. Tunga én xi najmi tibenkjúhún Ntíaná tǐjt'aha. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. ⁴ Nku najyun kuan ko ni yja no. Kitsejnúhu ra toonsine ko kj'ai kj'ai ndjio tsjo k'un. Kjiya ntsja nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi najmi sasíhin Ntíaná ko ni xi si nginkun Ntíaná, kui xi tsuhu ra kjuaská xi kits'ín. ⁵ Tjít'a stjen nku j'áin xi najmi chuba mankjihin xuta. B'í ts'ín tǐjt'a: “Nanki chánka Babilonia.” Kui xi naaha jminchjín ská ko naaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasíhin Ntíaná. ⁶ Kieke nga ch'i no. Jníhi xuta jehe Ntíaná ko jníhi xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki, kui xi kits'ín ch'íhi. Nk'ie nga kieke no, tu ni xí kama nkjúhúnna.

⁷ As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—¿Á tíma nkjúhun ri? Xínyaha nkú tǐjihin ra ngat'a ts'e no ko chu xi tǐjsuhun, xi yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. ⁸ Chu xi kuayai, kui xi y'ejña nk'ie. Najmi ta tǐjihin nd'ai. Tunga kuitjunjihí aya tixa nanko nga ngjuai má nga ndyja. Xuta xi najmi tǐjintut'á j'áihin kintehe ni nga kamanda asuntee

xujun xi má nga tjíntut'á j'áíhín ngayjee xi k'úéntu tik'un, kui xutaha incha kama nkjúhún nk'ie nga incha skue chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhín nd'ai tunga kj'uaí ngáha.

⁹ 'Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Nintaku xi yatuú, kui xi tsuhu ra asunntu tjenki xi yatu xi tjíñasun no. ¹⁰ Ta tsuhu ra yatu já rej. Un já rej xu'bi ja incha kits'ínndyja, nku xi tjín saha xá nd'ai, ko nku xi najmi kjee f'ai. Kui xi najmi 'yún tse kamaha nk'ie nga kj'uaí. ¹¹ Chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhín, kui xi nda rej xi ma jiun, xi ta nku xi yatuú. As'ai ngjuai má nga ndyja.

¹² 'Ndjia te xi kuayai, kui xi tsuhu ra te já rej xi najmi kjee 'bai xáha, tunga k'uaí xáhá ra nga kuatéxumako chu nku ora tjíhín. ¹³ Kui xi nkuhú incha kamako xinkjín ko tsjáha chu nga'yúhún ko xá xi tjíhín. ¹⁴ Incha kjaánko Chutsanko, tunga ts'ín nganahá Chutsanko, at'aha kui xi Nda Ntjaha já ntia ko Nda reihí já rej. Incha tjennkihí Chutsanko xuta xi kinchjaha Ntjaná ko j'ájihín, xi kixi incha kits'íntjusun ni xi kitsúhu Ntjaná.

¹⁵ Ko b'a ta kitsú yana ntítsjee:

—Ntáje xi kuayai má nga tjíñasun naskóo, xutahá niu. Tu mí ntjehé ni y'ahara, tu mí éhén ni ko tu mí nankihí ni. ¹⁶ Ndjia xi te xi kuayai xi tjíhín chu, kui xi incha ts'ín unkie naskóo. Incha kjé'aha ngayjee ni xi tjíhín ko k'uéjña kisti. Kjine yjonintehe no ko nd'í incha k'úetikoho. ¹⁷ At'aha Ntjaná y'éjña ajin animaha ndjia xi tee xi má nga incha ts'ín ni xi mjehe Ntjaná. Kui nga nkuhú incha ts'ín maha yjoho ko incha tsjáha chu nga kui xi kuatéxuma santa nkúhu nga kuitjusun én xi kitsú Ntjaná. ¹⁸ Na

xi kuayai, kui nanki chánka xi batéxumaha já rej xi tjín asuntee.

18

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kin'ekje nanki chánka Babilonia

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kikié kj'ai ntítsje xi nibajehen ndjiojmi ján. Kui xi chánka xá xi tjíhin. Kjuachánka xi tjíhin kits'ín ndzjehen asuntee. ² Yún kinchja nga b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje. Ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Ja ni'yaha jánindoó kama, ante má tjíntuyá ngayjee jáninda xi tjín. Ja nubaha ngayjee nise xi uncha kó xi si nginkun Ntíaná. ³ Ajihin nanki xingisoó nku naská kama nanki Babilonia. Xi nkúhu tsa kik'i jóo kjuaskáha nó nga kikjantukó. Já rej xi tjín asuntee incha kikjantukó nó, kó kama nchiná já tiyanta xi tjín ngat'aha ni nkjún xi ts'atse nga tsjo ts'ín y'ejña.

⁴ As'ai kint'e kj'ai nta xi nibaha ndjiojmi ján xi b'i kitsú:

—Títjusjojiun nanki, jun xi xuta xi ts'an, tu xi najmi kó jun ch'anjikohonu ngatitsuhun kó tu xi najmi chakohonu kjuanimá xi sakúhu. ⁵ At'aha santaha ndjiojmi ján ja tóbichú ngatitsuhun. Ja tjínjin k'un Ntíaná jé xi tíncha ts'ín.

⁶ N'ek'íechjúú ni xi kits'íhin xuta. Jo tjíhin nga n'ek'íechjúú ngatitsuhun. Tínchajihuun tasaha ni xi k'uí, xi jo niyá nga 'yún kjan sa nga xi kitsjáha xi kj'ai. ⁷ Xi nkú ts'ín 'yún nk'a ts'asje yjohó kó tsjo ts'ín y'ejña, b'a ta ts'ín 'yún tjohon kjuanimá kó kjuaba nd'ai. At'aha b'a titsu nga kui

rú nku nā reīnā, najmi nā x'an rú kō rú najmi s'ehe kjuāba. ⁸ Kui kjuāha nkuhú nga nībane tentehe rā kjuānīma, ngabaya, kjuāba kō kjin-tiá. Nd'í s'etíkōho, at'aha tjihin nga'yún Ntīaná xi ts'ínkōkjuāha.

⁹ Ni xi tjihin naská Babilonīa já rej xi tjin asuntee kits'ínchjénkō nō kō jóo incha kikjantuko nō. Kui nga nk'ie nga incha skuēhe jóo nintj xi tībitju má nga títi nankiu, incha kjintát'a kō un kama k'un. ¹⁰ Kjin kuīncha, at'aha incha tsankjún kjuā'un xi tí'baihi nankiu kō b'a incha kuitsu:

—iNīma rú ts'ihin! iNīma rú ts'ihin nanki chánkōo, nanki Babilonīa xi nk'a tjen! At'aha nkuhú nga n'ekōkjuāha.

¹¹ Játiyantā xi tjin asuntee tā kjintát'a kō un skuēhe ngat'aha ni xi tímaha nankiu, at'aha najmi tā tjin xi k'uatsehe rā ch'á xi kj'uaíko. ¹² At'aha tōonsine kō tōontaba, nkjin tíkjá ndjio tsjo k'un kō nkjin tíkjá najyun chjī, najyun kuan kō xi nihi, nkjin tíkjá yá xi sinjē kō nkjin tíkjá ni xi kin'endakōho yá xi chjī kō kīcha kō kj'aí sa nihi xi tjin, ¹³ nkjin tíkjá ni xi sinjē kō ntá sinjē, tjink'úbjo kō xán, setj, kuan niñu xi chjī kō tuniñu, turu kō chutsanka, ndjē kō yá xi kje'yún ndjē, kō santaha xuta musu xi satéña, kui niu xi incha f'aiko jóo. ¹⁴ B'a k'úihin nanki Babilonīa:

—Ja najmi tā tjihin ri tu tsjo k'un xi kama mje nkjúhin! iJa kuan'endyja kjin ni tsjo k'un xi tjihin kō kjuānchīnáhi! iNajmi tā sakú saha ri!

¹⁵ Kjin incha kuīncha já tiyantā xi incha kama nchīnántjaihi nankiu, at'aha incha tsankjún kjuā'un xi skuēhe nankiu. Incha kjintá kō un

skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu ¹⁶ nga b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko!
Kui xi kingja najyun chjí xi kuan ko xi ni, najyun xi yajnuhu toonsine ko kj'aí kj'aí ndjio tsjo k'un.
¹⁷ Nkuhú nga kfehe ngayjee kjuanchiná chánka xu'bi.

Nkjin incha kuincha ngayjee já xi ts'ínko yábarku, xi yá barku incha b'emayá, xi ts'ínxaya yábarku ko ngayjee xi ntáchak'uun sakúhura ni xi incha kjine. ¹⁸ Nk'ie nga incha skue ninti xi títbitju má nga títi nankiu, 'yún incha kuinchja nga b'a incha kuitsu:

—¿Má nankihi xi b'a ta tjin xi nkú tjin nanki chánko?

¹⁹ Incha kuaté'a ndyjo nintaku nga kuakúchji nga kjuaba tjihin, incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu nga b'i incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko!
'Yún ts'atse ni xi chjí. Yo kama nchiná ngayjee xi tjihin yábarku. Tu nkuhú nga kuan'ekjehe ngayjee ni xi tjihin.

²⁰ Kat'etsjonuu, jun xi tintsuboo ndjiojmi ján ngat'aha ni xi tín'ehe nanki chánko. Kat'etsjonuu, jun xuta jehe Ntíaná ko já postru ko já profeta, at'aha Ntíaná kuats'ínkokjua nankiu ngat'aha ni xi kits'innuu.

²¹ As'ai nku ntítsje xi nk'a tjen kikjesintjen nku ndjio naxi aí. Kui xi kikjaníkj'ajin ntáchak'uun nga b'i kitsú:

—B'i ts'ín 'yún n'ekje nanki chánka Babilonia ko najmi ta ch'a skuehe ra. ²² Najmi ta kuinú'yaha aya niyátéhe nga kjuane najní arpa ko yanaxu ko

tjio. Yo najmi ta s'ehe já xi ts'ínnda nkjin tíkjá ni. Yo najmi ta kuinú'yáha nga kuakjan tuniñu. ²³ Najmi ta ts'ín ndzjehen ndaha nku nd'í aya niyátéhe ko najmi ta kuinú'yáha s'í kjuabixan. B'a kama ta ndaha tsa já tiyanta xi tjín yo kama já k'aku ajihin xuta xi tjín ko tj'e xi maha ts'anachakoho ra ngayjee naxinantá xi tjín. ²⁴ At'aha kui nankiu y'anji jníhi já profeta, jníhi xuta jehe Ntjaná ko ngayjee xi kin'ek'ien asuntee.

19

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kin'etsjoho Ntjaná ndjiojmi ján

¹ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kint'e ntaha nkjin nkjún xuta xi 'yún kinchja ndjiojmi ján nga b'i incha kitsú:

—¡Kan'etsjoho Ntjaná, kui xi ts'ínk'ankiná!

Kui xi ts'e kjuachánka ko nga'yún.

² At'aha nda ts'ín ko kixi ts'ín kjua,

ja kuats'ínkokjua naská k'aku

xi ni najmi ndaha kits'ínkatsúnkoho xuta.

Ntjaná ja kuakasje chji jníhi xuta xi ts'e.

³ As'ai b'ahá ta incha kitsú ngáha:

—¡Kan'etsjoho Ntjaná! Ninti xi tíbitjuhu nanki chánko ngjuainji nk'a ján tu nkjéhé ni.

⁴ As'ai kingjénsten santaha t'anankiu jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjintu tík'uun nga kits'íntsjoho Ntjaná, kui xi tjñasun ante má batéxuma. B'i incha kitsú:

—¡B'a katuma! ¡Kan'etsjoho Ntjaná!

⁵ As'ai kinu'yá nku ntá xi nibaha rá má b'ejña Ntjaná nga b'i kitsú:

N'etsjohō Nt̄ianá ngayjo jun xi xuta xi ts'e,
jun xi yankjún Nt̄ianá, xi xixih̄i kō xi ih̄i.

⁶ As'ai kint'e nga xi nkú ts'ín nu'yá nkjin ntaha
xuta, xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún kō xi
nkú ts'ín 'yún faneya ch'on. B'í kitsú nto:

—ǰKan'etsjohō Nt̄ianá!

At'aha tibatéxuma Nt̄ianá, Nt̄ia xi t̄j̄hin nga'yún.

⁷ Kat'etsjoná kō katsej̄hinná kjuatsjo,
n'ekie yjoná nga kui xi chánka.

At'aha ja kuichu chubā kjuabixahan Chutsankō,
ja kab'enda yjohō xi k'úéj̄nako.

⁸ Ka'baih̄i nga ngjuā najyun xi chj̄i,
xi je kō xi tibat'ai.

Kui niu xi tsuhu rā ni xi nda incha kits'ín xuta
jehe Nt̄ianá. ⁹ As'ai b'a kitsúna nt̄itsjee:

—T'et'ai ni xu'bi: “ǰÁ b'a nda t̄j̄hin ts'e xi
kik'inyaha rā nga kj'uaíhi s'í kjuabixahan
Chutsankō!”

Kō b'a tā kitsúna:

—Kjuax̄i ni xi t̄ixihin. Nt̄ianá xi b'a kitsú.

¹⁰ As'ai tsásinkúnch'int'aha nt̄itsjee xi má nga
ts'intjohō, tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tū n'ei. An tā ts'inxát'aha Nt̄ianá xi
nkúhu ji kō tā xi nkúhu já nts'ei xi tū nkú t̄ima 'yún
tak'uhún én xi tsakúya Jesu. Nt̄ianáhá xi n'etsjoih̄i.

At'aha én xi tsakúya Jesu, kui éen xi ts'ínkinchjaha
já profeta.

B'í ts'ín tsakuchj̄hi Jua nku xi t̄j̄suhun ndje

¹¹ As'ai kieke nga t̄jent̄ixā nk'a ján. Tsase kō kieke
nku ndje taba. Xi t̄j̄suhun chu 'mi Xi Kix̄i Ts'ín kō
Xi Kjuax̄i Ni xi Tsu. Kix̄i ts'ín nk'ie nga kjuā ts'ín kō
nga kján. ¹² Xi t̄incha nd'í t̄incha tunkun. Nkjin

corona t̄j'ahā ko t̄jít'ahā nku j'áín xi nku tutu kui be. ¹³ Yja nku najyun xi kits'ih̄i jn̄i ko j'áíh̄in, kui xi Éhen Nt̄ianá. ¹⁴ Tjennkih̄i já jun xi t̄jín ndjiojmi ján. Ndje taba t̄jintusúh̄un nga yja najyun xi ch̄jí, xi taba ko je.

¹⁵ Ts'a t̄bitju nku k̄ichā xi yjo, tu xi k̄jaánkoho nanki xi t̄jín asuntee. Ndjá kuat̄exumahā xutā ko ts'ín nibánehē k̄juakjan chánkahā Nt̄ianá xi t̄j̄ih̄in nga'yún. ¹⁶ Najyun xi yja ko ngasuh̄u t̄jít'a j'áín xu'bi: “Ndā reih̄i já rej ko Ndā Nt̄iahā já nt̄ia.”

¹⁷ As'ai k̄ikie nku nt̄ítsje xi s̄jñasun ts'íu. Kui xi 'yún kinch̄jā nga b'í kitsúh̄u ngayjeē nise xi b'ema t̄jen nk'a ján:

—Nibá ma ñjakú nga ch̄inoo nichine chánka xi tsjá Nt̄ianá. ¹⁸ Ch̄inoo yjonintehē já rej ko já jun k'ak̄u ko já xi x'ín b'asje yjoho, yjoho ndje ko xi b'esúh̄un chu, yjonintehē ngayjeē xutā, xi t̄jima ndāih̄i ko xi kich'atse, xi ih̄i ko xi x̄ix̄ih̄i.

¹⁹ As'ai k̄ikie chu xi tsitjujín ntáchak'uun ko já rej xi t̄jín asuntee nga t̄jenko já juh̄un. Incha kama ñjakú tu xi incha k̄jaánkoho xi t̄jísuh̄un ndje ko já jun xi ts'e xi t̄jísuh̄un ndje. ²⁰ Kichjubénijé ch̄i ko tā kichjubénijé ndā profetā tsank'á xi kits'ín k̄juankjún nginkun ch̄i. Kui k̄juankjún xi kits'ín ts'anachakoho rā xutā xi kitsjante nga kis'et'ahā chubahā ch̄i ko xi kits'íntsjoho sénnist̄jih̄in. Incha kichjanik'ajin t̄ík'un ch̄i ko ndā profetā tsank'óo ajin ntáchak'un nd'í xi t̄itikoho sufri. ²¹ Ko já xingisoo kin'ek'ienkoho k̄ichā xi t̄bitju ts'a xi t̄jísun ndje. Ngayjeē niseē tu x̄i incha k̄ikjinehé yjonintehē jóo.

20

B'i ts'ín tsakuchjǎhi Jua nga nku mij nú kj'ua

¹ As'ai kíkíe nku ntítsje xi nibajehen ndjiojmi ján nga y'a yubihí tixa nanko ko kjiya ntsja nku n'úkicha cháka. ² Jakj'á chuyatuku ko y'éta'yún nku mij nú tjíhin. Kui chuyatuku xi ye chá xi 'mi ndaninda ko Satana. ³ Kikjaník'aya tixa nanko ko y'échja. Y'énehe nku sello xi y'échja'yún ankjuo tu xi najmi ta k'uanachaha ra nanki xi tjín asuntee santa nkúhu nga kj'ua nú xi nku miu. Askahan nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, tjíhin nga chjundáya kutju.

⁴ As'ai kíkíe nkjin já xi y'entu nga kik'ai xaha nga incha kuatéxuma. Ta kíkíe xuta xi kitikjá nintaku ngat'aha nga tu nkú kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki ko y'énijmí éhen Ntjáná. Kui xi najmi kits'intsjoho chu ko sénnistjihin ko najmi kitsjante nga kis'et'aha stjen ko a ra ntsja chubaha chu. Incha j'áiya ngaha ra ngabayoo ko tsatéxumako Jesucristo nku mij nú tjíhin. ⁵ Tunga xuta k'ien xingisoo najmi j'áiyaha ngabayoo santa nkúhu nga j'a nú xi nku miu. Xi kuatéxumako Jesucristo, kui xi tjun kj'uaíyaha. ⁶ ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xuta je xi k'uaihi ra nga tjun kj'uaíyaha! Ngabaya xi ma joho najmi ta tjíhin ra nga'yún tsa nkú ts'íihin xuta xu'bo. Tu sa ní ts'íintsjoho Ntjáná ko Jesucristo xi nkúhu ja na'mi ko kuatéxumako nku mij nú tjíhin.

B'i ts'ín tsakuchjǎhi Jua nga ts'índyja ndanindoo

⁷ Nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, chjundáya ndanindoo má kjiya'yún. ⁸ As'ai kuitju nga k'uanachaha xi batéxumaha nanki Gog ko

nanki Magog, kui xi tsuhu ra tu má nankihí ni. Ndanindoō kuinchja ñjakúhu já jun xi tjihin nankiu nga incha kjaán. Nkjin kama xi nkú ts'ín nkjin maha tsumí xi tjin andai ntáchak'uun.

⁹ Incha k'úema ngayjee asuntee ko k'uétjindaihi má tjintu xuta jehe Ntiana ko nanki xi Ntiana tjoho. Tunga nibahá nd'í nk'a ján xi kj'uaík'íetiyehe. ¹⁰ Ko ndanindoō xi ts'anachaha jóo chjanik'ajin ntáchak'un xi tjihin nd'í ko sufrí, má ta chjanik'ajin chu ko nda profeta tsank'óo. Yo un skuēhe nistjin nistjen tu nkjéhé nihi.

B'í ts'ín tsakuchjhi Jua nga n'ekokjua xuta

¹¹ As'ai kikie xi tibatéxuma. Taba ko chánka ante má nga tíña nga batéxuma. As'ai t'anankiu ko nk'oo incha ngji t'axín nginkun. Najmi ta kis'ehe ra ante. ¹² Kikie xuta xi k'ien, xi ihí ko xi xixihí, nk'ie nga kabincha nginkun xi tibatéxumoo. As'ai kichjux'á nkjin xujun ko ta kichjux'á xujun xi má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'un. Xi nkú ts'ín tjit'a xujun ni xi incha kits'ín, b'a ts'ín kin'ekokjua xuta k'ien.

¹³ J'áiya ngáha ra xuta xi k'ienjin ntáchak'uun ko xi kjintuyánji t'anankiu, ngayjee xi tjintu antehe xuta k'ien. Xi nkú nga incha kits'ín, b'a ts'ín incha kin'ekokjua. ¹⁴ As'ai kichjanik'ajin xi 'mi Ngabaya ko xi 'mi Antehe Xuta K'ien ajin ntáchak'un nd'íu. Ngabaya xi ma joho ntáchak'un nd'íu. ¹⁵ Xi najmi tjintut'á j'áihin xujun má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'uun, kui xi ta kichjanik'ajin ntáchak'un nd'íu.

21

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse

¹ As'ai kíkíe nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse, at'aha kindyjajin sén nk'a xi tjuun ko t'ananki xi tjuun, ko najmi ta kis'ehe ntáchak'un.

² Ko kíkíe nanki Jerusalen tsetse. Kui xi nanki jehe Ntíaná xi Ntíaná kits'ín nibájen ndjiojmi ján. B'a ts'ín kas'enda xi nkúhu nku nabixan xi tsjo tjin x'ótji xi kan'engja nga tikuyaha nda bixoon.

³ Kint'e nku nta xi 'yún xi nibaha má tijná xi tibatéxumoo nga b'i kitsú:

—Ntíaná ja tijnájihin xuta nd'ai. K'úéjñajihin xuta ko kui xi kama xutaha. Ntíaná k'úéjñajihin ko kama Ntíaha. ⁴ Ts'ínxijnu ntánkun. Najmi ta incha kuayáha ko najmi ta incha kjintáha. Najmi ta kjintáyaha ngat'aha kjuaboo ko najmi ta un skuehe ra. At'aha ni xi kis'e ja najmi ta tjin.

⁵ As'ai b'a kitsú xi tibatéxumoo:

—An títs'in tsetse ngayjee ni xi tjin.

Ko b'a ta kitsú:

—T'et'ai ni xu'bi, at'aha kjuaxi én xu'bi ko ma n'e s'ejin.

⁶ As'ai b'a kitsúna:

—Ja kama. An xi ntu alfa ko ntu omega, an xi tjuun ko xi fekuu. Xi tíma xintáha an tsjahá nga k'úi ntánijuaha ntá tixa xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Tu tsjahá ra. ⁷ Xi ts'ín ngana, kui xi ts'ínkjáihin ngayjee ni xu'bi. An kama Ntíaha ko kui kama ntína.

⁸ Tunga máha xi tsankjún ko xi najmi s'ejihin, xi ts'ín ni xi najmi sasínna ko xi ts'ínk'ien aníma, xi chuba fantukohó xinkjin ko xi ts'ín tj'e, xi benkjún

ntia xi ts'inn_daha ntsja xuta ko ngayjee xi nchja én tsank'á, kui xi tjíhin nga ngjuai ajin ntáchak'un xi nd'í ko sufri títikoho. Kui xi ngabaya xi ma joho.

B'i ts'ín tsakuchíhi Jua Jerusalen tsetse

⁹ As'ai j'aisena nku ntítsje xi síjñajihín ntítsje xi yatu, ntítsje xi incha y'a yatu tasa má nga tíincha kjuanima yatu xi fekuhu. Kui xi b'a kitsúna:

—Nibáj. Kuakuchíhi nabixan xi kama chjuúhun Chutsanko.

¹⁰ As'ai j'aijínna Espiritu ko ngjikona ntítsjee nku asuntu tjenki chánka xi 'yún nk'a. Yo tsakúna nanki Jerusalen, kui xi nanki jehe Ntíaná xi Ntíaná títs'ín nibájen ndjiojmi ján. ¹¹ Nd'íhi kjuachánkaha Ntíaná títs'ín kat'aihi nankiu xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un chjí, xi nkú joyaha nku ndjio jaspé xi taba xi nkúhu nch'án taba. ¹² Tjítjindaihi nankiu nku xjó chánka ko nk'a xi te jo maha ankjuaha. Nkúnkú ankjuo tíinchasti nkúnkú ntítsje ko tjíntut'áha ankjuo j'áihín ntjehe xuta Israel xi te jo maha. ¹³ Jan maha ankjuo xi yja má tju ts'íu ko jan yja má xi tjehe fintjai ts'íu ko jan yja nku ngatehe ko jan yja ngate xinkuu. ¹⁴ Te jo maha tuts'in xjóho nankiu. Nga nkúnkú tjíntut'á j'áihín já postru xi te joho Chutsanko.

¹⁵ Ntítsje xi tínchjakona y'a nku yáchuba toonsine xi k'ua chubakoho nankiu, ankjuaha ko xjóho. ¹⁶ Nkuhú chuba y'a nankiu. Nga ndjuhu ko nga tayaha tu nkuhú chuba y'a. Yáchubaha ntítsjee ts'achubakoho nankiu. Jo mij ko jo unchan kilometru kama. Nga ndjuhu ko nga tayaha ko nga nk'aha tu nkuhú chuba. ¹⁷ As'ai ta ts'achuba xjóho.

Cháte kō tji'ion metru kama. Chubā xi ts'ínchjén xuta, ta kui xi kits'ínchjén ntítsjee.

¹⁸ Ndjiō tsjo k'un jaspe kamandakoho xjóō kō toonsine xi tu xí ndahá kamandakoho nankiu. 'Na xi nkúhu chutsín. ¹⁹ Ngayje tikjá ndjiō tsjo k'un chji tjiintut'á tsjohō tuts'in xjóhō nankiu, jaspe xi tjuun, zafiro xi ma johō, agata xi ma jahan, esmeralda xi ma ñjuhu, ²⁰ onice xi ma uhun, cornalina xi ma juhun, crisolito xi ma yatuhu, berilo xi ma jihin, topacio xi ma ñjaha, crisoprasa xi ma tehe, jacinto xi ma te nkuhu, kō amatista xi ma te johō. ²¹ Ankjuā xi te joo, te jo perla tjihin. Nkúhú ndjiō tsjo k'un perla kamandakoho nga nkúnkú ankjuō. Kō toonsine xi nda kamandakoho niyáté k'akuhu nankiu. 'Na xi nkúhu chutsín.

²² Najmi kikié ninku nankiu, at'aha Chutsankō kō Ntíaná, Ntia xi tjihin nga'yún, kui xi ninkuhū nankiu. ²³ Najmi machjéhen nankiu tsa ts'íu ts'ín ndzjehen kō tsa sóō, at'aha nd'íhi kjuachánkaha Ntíaná títs'in ndzjehen kō Chutsankō xi nd'íhi nankiu. ²⁴ Xuta naxinantá xi tjin asuntee incha k'úema má ndzjehen nankiu kō incha kjuáiko yō kjuanchináha já rej xi tjin asuntee. ²⁵ Najmi sechja ankjuaha nankiu nga nistjiun, kō najmi se nistjen. ²⁶ Yō n'ekjas'en kjuanchináha kō ni tsjo k'un xi tjihin nanki xi tjin asuntee. ²⁷ Tunga ndahá nku ni xi si nginkun Ntíaná najmi kjuas'en yō, ta ndaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasihin Ntíaná, kō ta ndaha xi nchja én tsank'á. Tu nkúhú xuta xi tjiintut'á j'áihin xujuhun Chutsankō, yō má nga tjiintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tik'uun, kui xi kama kjuas'en yō.

22

B'i ts'ín tsakuchjihí Jua ntá xi ts'ínk'íéntu tík'uhún xuta

¹ As'ai tsakúna ntítsjee nku ntáje xi tjihin ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhún xuta. Kui xi tibat'ai xi nkúhu nch'án taba. Má b'entu Ntíaná kō Chutsankō nga batéxuma, yō títbitjuhu ntóo. ² Kamasehen niyáté k'akuhū nankiu kō xki andaihi ntáje tijncha yá tu xi ts'ínk'íéntu tík'uhún xuta. Nk'ie nga nku nú te jo niyá bjaha tu. Xki sá bjaha tu. Xkaha yóo maha ts'íinnkihi xuta naxinantá xi tjin asuntee.

³ Najmi ta s'ehe ni xi najmi nda kinchjane Ntíaná. K'úéjñajihín Ntíaná kō Chutsankō nankiu nga kuatéxumaha kō xuta xi ts'e incha ts'íintsjohō.

⁴ Incha kama kuase'a Ntíaná kō stjen s'et'a j'áihín.

⁵ Najmi ta s'ehe nistjen. Najmi ta kamachjéhen ra nd'í xi ts'íin ndzjehen xuta xi k'úéntu yō kō ta ndaha ts'íu, at'aha Ntíaná ts'íin ndzjehen. Tu nkjéhé ni incha kuatéxuma xuta xu'bo.

B'i ts'ín tsakuchjihí Jua nk'ie nga ja ma kj'uaíhí Jesu

⁶ As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—Kjuaxi én xu'bi kō ma n'e s'ejin. Ntíaná, Ntia xi kits'ínkinchja já profeta, kui xi kuats'ín nibá ntítsjehe, tu xi kuakúchjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí.

⁷ —iKjúái xatía! Já b'a nda tjihin ts'e xi tít'sintjusuhun én xi tjit'a xujun xu'bi, xujun xi títsuya ni xi tjihin nga kama!

⁸ An Jua kint'e kō kkie ni xu'bi. Askahan nga ja kint'e kō kkie, tsásinkúnch'int'aha ntítsje xi tsakúna niu nga kits'int'sjohō. ⁹ Tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tū n'ei. An xi ta ts'inxát'aha Ntjaná xi nkúhu ji kō xi nkúhu já nts'ei xi já profeta kō ngayjee xi títs'íntjusun én xi tjí't'a xujuin. Ntjanáhá xi n'etsjoihi.

¹⁰ Kō b'a ta kitsúna:

—Najmi tū ch'atjó 'mai én xi kits'ínkjas'ehin Jesu-cristo xi tjí't'a xujuin. At'aha ja tíbichú tiña nístjin nga kuitjusun niu. ¹¹ Xi ts'ín ni xi najmi nda, tū nkú kats'íhín ni najmi nda. Xi ch'onk'un, tū nkú kats'íhín ni ch'onk'uhun. Xi nda, tū nkú kats'íhín ni xi ndaha. Kō xi je, tū nkú katuma jehé.

¹² —Johon, kjúái xatía. Kjúáikohō chjí xi tsjaha nga nkúnkú xuta xi nkú nga incha kits'ín. ¹³ An xi ntu alfa kō ntu omega. An nga tuts'ihín ni kō nga fekuhu. An xi tjuhun kō xi fekuhu.

¹⁴ Já b'a nda tjihin ts'e xuta xi tibanéhe najyuhun tū xi ts'ínkjáihín ra tuhu yá xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta kō tū xi kama kjuas'ehen ankjuaha nankiu!
¹⁵ Natsin ján kúincha xuta xi ch'onk'uun, xi ts'ín tj'e, xi chuba fantukohó xinkjín, xi ts'ínk'ien anjima, xi benkjún ntia xi ts'índaha ntsja xuta, kō ngayjee xi tsjohō kō nchja én tsank'á.

¹⁶ —An Jesu títs'in nibá ntítsjena tū xi kuitsuyaha ra xuta ninku ni xu'bi. An nts'én xi nibáha ra kjamaha David, an xi ntjehe David, kō an niñu chánka xi ts'ín ndzen nga ja tífi ma seen.

¹⁷ B'a títsu Espiritu kō chjuúhūn Chutsanko:

—¡Nibái!

Xi tibasínñjuhu b'a ta katsú:

—¡Nibái!

Xi tíma xintáha, kanibá. Xi mjehe, tū katakj'áhá ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta.

B'i ts'ín fekuhu xujun xu'bi

¹⁸ An b'a tíxihin xuta xi t́basínñjuhu én xi t́jít'a xujun xu'bi xi t́tsuya ni xi t́jihin nga kama: Tsa t́jín xi k'uésuhun én xi t́jít'a e*í*, Nt́ianá k'uésuhun xuta xi b'a ts'íiun kjuanima xi t́jít'a xujuin. ¹⁹ Tsa t́jín xi kjéxin én xi t́jít'a xujuin xi t́tsuya ni xi t́jihin nga kama, Nt́ianá kjéxihin xuta xi b'a ts'íiun tu xi k'uaihi, tu xi tsjá yá xi ts'ínk'íentu t́k'uhun xuta, ko ta kjéxihin ante xi k'uaihi xuta xu'bo nanki jehe Nt́ianá xi t́jít'a xujuin.

²⁰ Xi t́b'éjña chji ni xu'bi b'i t́tsu:

—Johon, kjúái xatía.

¡B'a katuma! ¡Nibái, Nda Nt́ia Jesu!

²¹ Ngatento kas'enuu kjuandaha Nda Nt́ianá Jesu. B'a katuma.

Éhen Ntíaná
New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz
(MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Jalapa de Díaz [maj], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, Jalapa de Díaz

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

e05183c2-7c34-5cdd-8c78-15ea51bd8cbb